

Våldsbrott och brottsoffer

Sammanfattning

Utskottet föreslår ett tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsyrkanden om våldsbrott och brottsoffer som rör bl.a. frågor om åtgärder mot sexualbrott och våld i nära relationer, användningen av kontaktförbud och stöd till brottsoffer. Enligt utskottet ska regeringen ta initiativ till att driva frågan om att inrätta en brottsofferportal för dem som drabbats av bedrägerier och identitetskapningar.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden, i första hand med hänvisning till pågående beredningsarbete. Av dessa yrkanden behandlas 16 förenklat, eftersom riksdagen har behandlat samma eller i huvudsak samma frågor tidigare under valperioden.

I betänkandet finns 30 reservationer (M, SD, C, V, L, KD).

Behandlade förslag

Cirka 60 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2015.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	10
Utskottets överväganden	11
Våldsbrott	11
Hatbrott	20
Tvångsäktenskap	22
Kontaktförbud	25
Brottsoffer	30
Unga brottsoffer	41
Ersättning till brottsoffer	48
Motioner som bereds förenklat	50
Reservationer	51
1. Handlingsplan mot sexualbrott, punkt 1 (V)	51
2. Nytt kodningssystem för visst brott, punkt 3 (V)	51
3. Ökade resurser till arbete för att förebygga våld mot kvinnor, punkt 4 (KD)	52
4. Anmälan av våld i nära relationer, punkt 5 (M)	52
5. Förslagen från den nationella samordnaren mot våld i nära relationer, punkt 6 (M)	53
6. Det preventiva arbetet mot sexualbrott, punkt 7 (C)	54
7. En brottsförebyggande strategi, punkt 8 (KD)	54
8. Stärkta skyddsmöjligheter till personer som lever under hedersförtryck, punkt 9 (SD)	55
9. Ytterligare åtgärder för att förhindra tvångsäktenskap, punkt 11 (M, C, L, KD)	56
10. Kontaktförbud avseende den gemensamma bostaden, punkt 12 (V)	57
11. Utökad användning av fotboja vid kontaktförbud, punkt 14 (L)	57
12. Utökad område för kontaktförbud, punkt 15 (L)	57
13. Förenkla utfärdandet av kontaktförbud, punkt 17 (SD)	58
14. Information om möjligheterna till stödperson, punkt 19 (V)	58
15. Utöka avgiften till Brottsofferfonden, punkt 23 (KD)	59
16. Erbjudande om medling oavsett gärningsmannens ålder, punkt 24 (KD)	60
17. En nationell samordnare för medling, punkt 25 (KD)	60
18. Kommuners skyldighet att finansiera brottsofferstöd, punkt 26 (KD)	61
19. Underrättelse om möjligheterna till överprövning av beslut om att lägga ned en förundersökning, punkt 27 (SD, KD)	61
20. Ökad likvärdighet i stödet till brottsoffer, punkt 28 (M)	62
21. Nationell jourtelefon för brottsoffer, punkt 29 (M)	62
22. Målsägandestatus till barn som upplevt våld i nära relationer, punkt 30 (V)	63
23. Fler stödcentrum för unga brottsoffer, punkt 32 (KD)	64
24. Barn som upplevt våld i nära relationer , punkt 33 (L)	65
25. Uppföljning av reformen om brottskadeersättning till barn som bevitnat våld, punkt 34 (M)	65
26. Sammanhållen tidsfrist för hela rättsprocessen när barn utsatts för brott, punkt 35 (M)	66

27. Tidigare hjälp och vård till unga offer för sexualbrott, punkt 36 (C)....	67
28. Barnahus, punkt 37 (KD).....	68
29. Synliggör barn i rättsprocessen, punkt 38 (KD)	68
30. Rimliga skadeståndsnivåer, punkt 41 (SD, KD).....	69
Särskilda yttranden	70
1. En brottsofferportal för offer för bedrägeri och identitetskapning, punkt 22 (V)	70
2. Rimliga skadeståndsnivåer, punkt 41 (SD).....	70
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 42 (SD)	70
4. Motioner som bereds förenklat, punkt 42 (C).....	70
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	72
Motioner från allmänna motionstiden 2015/16	72
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	79

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

- 1. Handlingsplan mot sexualbrott**
Riksdagen avslår motion
2015/16:959 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 24.
Reservation 1 (V)
- 2. Utredningen av morderna på s.k. balkongflickor**
Riksdagen avslår motion
2015/16:987 av Amineh Kakabaveh m.fl. (V) yrkande 3.
- 3. Nytt kodningssystem för visst brott**
Riksdagen avslår motion
2015/16:959 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 25.
Reservation 2 (V)
- 4. Ökade resurser till arbete för att förebygga våld mot kvinnor**
Riksdagen avslår motion
2015/16:1994 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 20.
Reservation 3 (KD)
- 5. Anmälan av våld i nära relationer**
Riksdagen avslår motion
2015/16:2334 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 1.
Reservation 4 (M)
- 6. Förslagen från den nationella samordnaren mot våld i nära relationer**
Riksdagen avslår motion
2015/16:2334 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 2.
Reservation 5 (M)
- 7. Det preventiva arbetet mot sexualbrott**
Riksdagen avslår motion
2015/16:2403 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 10.
Reservation 6 (C)
- 8. En brottsförebyggande strategi**
Riksdagen avslår motion
2015/16:2686 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 3.
Reservation 7 (KD)

9. Stärkta skyddsmöjligheter till personer som lever under hedersförtryck

Riksdagen avslår motion

2015/16:3099 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 27.

Reservation 8 (SD)

10. Hbtq-perspektiv i handlingsplan mot hatbrott och rasism

Riksdagen avslår motion

2015/16:658 av Anna Wallentheim m.fl. (S).

11. Ytterligare åtgärder för att förhindra tvångsäktenskap

Riksdagen avslår motion

2015/16:2645 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 2.

Reservation 9 (M, C, L, KD)

12. Kontaktförbud avseende den gemensamma bostaden

Riksdagen avslår motion

2015/16:792 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 1.

Reservation 10 (V)

13. Utökad användning av särskilt kontaktförbud

Riksdagen avslår motion

2015/16:1152 av Annicka Engblom m.fl. (M) yrkande 3 i denna del.

14. Utökad användning av fotboja vid kontaktförbud

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:1152 av Annicka Engblom m.fl. (M) yrkande 3 i denna del,

2015/16:1214 av Said Abdu (FP),

2015/16:2431 av Annika Qarlssoon m.fl. (C) yrkande 13 i denna del och

2015/16:2791 av Roger Haddad m.fl. (FP) yrkande 1.

Reservation 11 (L)

15. Utökat område för kontaktförbud

Riksdagen avslår motion

2015/16:2791 av Roger Haddad m.fl. (FP) yrkande 2.

Reservation 12 (L)

16. Polisens rutiner vid anmälan om våld i nära relationer

Riksdagen avslår motion

2015/16:2431 av Annika Qarlssoon m.fl. (C) yrkande 13.

17. Förenkla utfärdandet av kontaktförbud

Riksdagen avslår motion

2015/16:2813 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 1.

Reservation 13 (SD)

- 18. Förutsättningarna för brottsofferjourernas verksamhet**
Riksdagen avslår motion
2015/16:578 av Åsa Westlund (S).
- 19. Information om möjligheterna till stödperson**
Riksdagen avslår motion
2015/16:792 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 4.
Reservation 14 (V)
- 20. Översyn av finansieringen av brottsofferstöds- och vittnesstödsverksamheten**
Riksdagen avslår motion
2015/16:792 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 6.
- 21. Stöd till kvinnor som utsatts för våld i nära relationer**
Riksdagen avslår motion
2015/16:1152 av Annicka Engblom m.fl. (M) yrkande 2.
- 22. En brottsofferportal för offer för bedrägeri och identitetskapning**
Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen ska ta initiativ till att driva frågan om att inrätta en brottsofferportal för dem som drabbats av bedrägerier och identitetskapningar och tillkännager detta för regeringen.
Därmed bifaller riksdagen motionerna
2015/16:2649 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 3 och
2015/16:3072 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 12.
- 23. Utöka avgiften till Brottsofferfonden**
Riksdagen avslår motion
2015/16:2685 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 5.
Reservation 15 (KD)
- 24. Erbjudande om medling oavsett gärningsmannens ålder**
Riksdagen avslår motion
2015/16:2685 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 6.
Reservation 16 (KD)
- 25. En nationell samordnare för medling**
Riksdagen avslår motion
2015/16:2685 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 7.
Reservation 17 (KD)
- 26. Kommuners skyldighet att finansiera brottsofferstöd**
Riksdagen avslår motion
2015/16:2685 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 9.

*Reservation 18 (KD)***27. Underrättelse om möjligheterna till överprövning av beslut om att lägga ned en förundersökning**

Riksdagen avslår motion

2015/16:2685 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 13.

*Reservation 19 (SD, KD)***28. Ökad likvärdighet i stödet till brottsoffer**

Riksdagen avslår motion

2015/16:3072 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 9.

*Reservation 20 (M)***29. Nationell jourtelefon för brottsoffer**

Riksdagen avslår motion

2015/16:3072 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 10.

*Reservation 21 (M)***30. Målsägandestatus till barn som upplevt våld i nära relationer**

Riksdagen avslår motion

2015/16:792 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 2.

*Reservation 22 (V)***31. Nationellt centrum för barnafrid**

Riksdagen avslår motion

2015/16:1014 av Carina Ohlsson m.fl. (S).

32. Fler stödcentrum för unga brottsoffer

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:1421 av Helena Bouveng (M) och

2015/16:2685 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 11.

*Reservation 23 (KD)***33. Barn som upplevt våld i nära relationer**

Riksdagen avslår motion

2015/16:1481 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 10.

*Reservation 24 (L)***34. Uppföljning av reformen om brottsskadeersättning till barn som bevittnat våld**

Riksdagen avslår motion

2015/16:2336 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 1.

Reservation 25 (M)

35. Sammanhållen tidsfrist för hela rättsprocessen när barn utsatts för brott

Riksdagen avslår motion

2015/16:2336 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 5.

Reservation 26 (M)

36. Tidigare hjälp och vård till unga offer för sexualbrott

Riksdagen avslår motion

2015/16:2403 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 11.

Reservation 27 (C)

37. Barnahus

Riksdagen avslår motion

2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 71.

Reservation 28 (KD)

38. Synliggör barn i rättsprocessen

Riksdagen avslår motion

2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 73.

Reservation 29 (KD)

39. Allvaret i ungas brott mot unga

Riksdagen avslår motion

2015/16:2685 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1.

40. Brottskadeersättning och solidariskt betalningsansvar

Riksdagen avslår motion

2015/16:819 av Hillevi Larsson m.fl. (S).

41. Rimliga skadeståndsnivåer

Riksdagen avslår motion

2015/16:2685 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 2.

Reservation 30 (SD, KD)

42. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 22 mars 2016

På justitieutskottets vägnar

Beatrice Ask

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Beatrice Ask (M), Mats Pertoft (MP), Helene Petersson i Stockaryd (S), Elin Lundgren (S), Kent Ekeröth (SD), Susanne Eberstein (S), Johan Hedin (C), Anders Hansson (M), Petter Löberg (S), Adam Marttinen (SD), Roger Haddad (L), Linda Snecker (V), Andreas Carlson (KD), Lawen Redar (S), Sanne Eriksson (S), Ellen Juntti (M) och Tina Ghasemi (M).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet ca 60 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2015 om våldsbrott och brottsoffer. Yrkandena rör bl.a. frågor om åtgärder mot sexualbrott och våld i nära relationer, användningen av kontaktförbud och stöd till brottsoffer. Yrkandena återfinns i bilaga 1. Av dessa yrkanden behandlas 16 förenklat, eftersom riksdagen har behandlat samma eller i huvudsak samma frågor tidigare under valperioden. Dessa yrkanden finns i bilaga 2.

Utskottets överväganden

Våldsbrott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner med bl.a. yrkanden om att ta fram en handlingsplan mot sexualbrott, om att utveckla ett nytt kodningssystem för brott där kvinnor som är över 15 år gamla har misshandlats och om att skyndsamt bereda förslagen som den nationella samordnaren mot våld i nära relationer lämnat.

Jämför reservationerna 1 (V), 2 (V), 3 (KD), 4 (M), 5 (M), 6 (C), 7 (KD) och 8 (SD).

Motionerna

I motion 2015/16:987 av Amineh Kakabaveh m.fl. (V) yrkande 3 begärs att en utredning ska tillsättas för att undersöka hur morderna på flera av de s.k. balkongflickorna har hanterats av polis och rättsväsende under de gångna åren.

I motion 2015/16:959 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 24 begärs att regeringen ska ta fram en handlingsplan mot våldtäkt och sexuellt våld med kartläggning av vilka områden som behöver förbättras och förslag på konkreta åtgärder. I samma motion begärs att Rikspolisstyrelsen ska få i uppdrag att utveckla ett nytt kodningssystem för brott där kvinnor över 15 år har misshandlats (yrkande 25).

I motion 2015/16:1994 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 20 begärs att polisen ska ges ökade resurser för att arbeta förebyggande mot våld mot kvinnor.

I motion 2015/16:2334 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 1 begärs att man ska fortsätta arbetet för att våld i nära relationer ska anmälas och för att fler ska stå fast vid sin polisanmälan. I samma motion begärs även att regeringen skyndsamt ska bereda förslagen som den nationella samordnaren mot våld i nära relationer presenterat (yrkande 2).

I motion 2015/16:2403 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 10 begärs att preventionsarbetet mot sexualbrott ska drivas framåt såväl inom EU som på riks- och landstingsnivå och kommunal nivå. Motionärerna anför att särskilt fokus bör läggas på att skydda barn.

I motion 2015/16:2686 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 3 begärs att en brottsförebyggande strategi bör utvecklas som bl.a. är inriktad på fostran och värdeöverföring i familjen, förskolan och socialvården.

I motion 2015/16:3099 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 27 begärs att man ska stärka skyddsmöjligheterna för personer som lever under en ständig hotbild till följd av hedersförtryck.

Bakgrund

Preventivt arbete mot sexualbrott

Regeringen anför bl.a. följande i årets budgetproposition (prop. 2015/16:1 utg.omr. 4 s. 13):

För regeringen är jämställdhet en grundstomme i strävan efter ett bättre samhälle. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter att forma samhället och sina egna liv. Såväl kvinnor som män, flickor som pojkar, ska kunna leva trygga liv utan brottslighet. För att stärka jämställdheten har regeringen identifierat jämställdhetspolitiska mål inom olika utgiftsområden. För rättsväsendet är dessa mål att andelen personer i befolkningen som blir offer för våld i nära relation ska minska, att rättsväsendets förmåga att ingripa mot hot och kränkningar på nätet ska stärkas, att uppkläringen av våldtäkter ska öka, att personer som utsatts för sexualbrott ska få adekvat professionellt stöd från målsägandebiträde tidigt i processen och att andelen kvinnor inom Polismyndigheten ska öka. På dessa områden har regeringen vidtagit eller kommer att vidta åtgärder för ökad jämställdhet. Regeringen kommer också noga följa utvecklingen på dessa områden.

Att mot sin vilja bli utsatt för sexuella handlingar får ofta långvariga negativa konsekvenser för den drabbade. För regeringen är det högt prioriterat att motverka sådana brott. Det är också en viktig del i arbetet mot mäns våld mot kvinnor. Regeringen anser att det finns behov av att stärka rättsväsendets insatser gällande dessa brott. Ökad uppkläring av våldtäkter är därför ett av regeringens särskilt utpekade jämställdhetsmål. För att uppnå detta är det angeläget med fortsatta insatser för att förbättra såväl arbetssätt som bemötande. Även det straffrättsliga skyddet är en viktig del i arbetet mot sexualbrott.

Sexualbrottskommittén

Riksdagen har, efter förslag från utskottet, i ett tillkännagivande uppmanat regeringen att tillsätta en parlamentarisk kommitté som ska granska varför så få våldtäktsanmälningar leder till åtal och fällande dom och om en översyn av våldtäktslagstiftningen (bet. 2013/14:JuU37, rskr. 2013/14:162).

Den 28 augusti 2014 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att bl.a. göra en översyn av våldtäktsbrottet (dir. 2014:123). I översynen ingår bl.a. att överväga om det bör införas en samtyckesbaserad regleringsmodell för våldtäkt och om det bör införas ett särskilt straffansvar för oaksamhetsbrott avseende våldtäkt. Vidare ska utredningen granska och analysera hur rättsväsendet hanterar våldtäktsärenden. Uppdraget skulle redovisas senast den 1 februari 2016.

Genom tilläggsdirektiv den 13 november 2014 ombildades utredningen till en parlamentarisk kommitté (dir. 2014:144). Kommittén har antagit namnet 2014 års sexualbrottskommitté. Regeringen beslutade den 29 januari 2015 i ett tilläggsdirektiv till utredningen att kommittén, utöver vad som framgår av redan beslutade kommittédirektiv, ska

- ta ställning till om straffet för de mest allvarliga fallen av våldtäkt och våldtäkt mot barn bör skärpas

- analysera om den befintliga lagstiftningen erbjuder ett tillräckligt starkt skydd mot vissa sexuella övergrepp som med hjälp av modern teknik sker via internet
- överväga om åtgärder kan vidtas för att förbättra rutinerna när det gäller förordnande av målsägandebiträde
- lämna nödvändiga författningsförslag (dir. 2015:5).

Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 oktober 2016.

Våld i nära relationer

Riksdagen har i ett tillkännagivande, efter förslag från utskottet, uppmanat regeringen att vidta åtgärder för att förbättra möjligheterna för kvinnor som tvingats fly från eller som lämnat en närstående man och känner rädsla för våld eller hot om våld från honom, att i skydd av polis återvända hem för att hämta sina och eventuella barns tillhörigheter (bet. 2013/14:JuU18, rskr. 2013/14:177). Av regeringens skrivelse 2014/15:75 s. 24 framgår att regeringen med anledning av tillkännagivandet gav Rikspolisstyrelsen i uppdrag att utreda vilken vägledning som finns för polisens stöd och hjälp till personer som har utsatts för brott av närstående och att utreda om vägledningen är tillräcklig och enhetlig då den som utsatts för brott behöver hämta tillhörigheter i hemmet (dnr Ju2014/3130/L4). Styrelsen ska också utreda om det behövs utbildnings- eller informationsinsatser och i så fall genomföra dessa. Uppdraget redovisades i juli 2015.

Regeringen beslutade den 26 april 2012 att tillsätta en nationell samordnare med uppdraget att åstadkomma en kraftsamling för att motverka våld i nära relationer (dir. 2012:38). Den nationella samordnaren lämnade i juni 2014 betänkandet *Våld i nära relationer – En folkhälsofråga* (SOU 2014:49). I betänkandet konstateras att våld i nära relationer i hög grad är en folkhälsofråga. Fysisk och psykisk ohälsa är betydligt vanligare bland personer som har utsatts för allvarligt våld. Psykiska problem som sömnsvårigheter, ångest, depression och posttraumatiskt stressyndrom är mycket vanligare bland våldsutsatta kvinnor än bland andra. Förebyggande insatser är nyckeln till en varaktig minskning av våldet. Utöver stort mänskligt lidande leder våld i nära relationer till avsevärda kostnader för samhället. Utredaren konstaterar vidare att samhället måste arbeta förebyggande men också reagera tidigt när det finns tecken på att barn eller vuxna utsätts för våld av närstående. Genom att ställa frågor om våld och erbjuda hjälp och stöd tidigt kommer fler utsatta personer att våga söka hjälp.

Betänkandet innehåller förslag till regeringen om lagändringar och uppdrag. Det innehåller också ett stort antal förslag, råd och uppmaningar riktade till beslutsfattare och alla andra i samhällets olika verksamheter. Bland annat föreslås följande:

- Våld i nära relationer bör bli ett nytt nationellt folkhälsomål.

- Stödet till våldsutsatta måste utvecklas genom att polis, socialtjänst m.fl. samverkar i operativa arbetsgrupper.
- Större fokus måste riktas mot våldsutövaren, både kring repressiva och förebyggande insatser.
- Barns utsatthet måste uppmärksammas mer. Vi måste prata med barn om våld och fråga barn om våld.

Utredaren anför att var och en kan intensifiera arbetet mot våld i nära relationer. För den som vill ha stöd i hur ett fortsatt utvecklingsarbete tillsammans med andra myndigheter kan gå till har den nationella samordnaren tagit fram en särskild vägledning. I en bilaga till betänkandet finns vägledande principer för kommuner, landsting, statliga myndigheter och idéburna organisationer (Utveckla lokalsamhällets arbete mot våld i nära relationer – En vägledning för kommuner, landsting, statliga myndigheter och idéburna organisationer).

Av svar på interpellation 2015/16:340, protokoll 2015/16:66 framgår att regeringen vidtagit följande åtgärder som är kopplade till utredarens ovan nämnda förslag.

- Polismyndigheten och Socialstyrelsen har av regeringen fått i uppdrag att bistå våldsutsatta med att hämta personliga tillhörigheter i hemmet.
- Ett nationellt kunskapscentrum om våld och övergrepp mot barn har inrättats vid Linköpings universitet.
- Kvinnojournerna har fått kraftigt förstärkta resurser i och med att regeringen har avsatt 100 miljoner kronor årligen de närmaste åren.
- Socialstyrelsen har fått i uppdrag att utvärdera försöksverksamheter med rutinfrågor om våldsutsatthet i hälso- och sjukvård och socialtjänst.
- Socialstyrelsen har nyligen även fått i uppdrag att vidareutveckla och stödja införandet av verksamma metoder i socialtjänsten för att arbeta med våldsutövare. Det inkluderar differentiering av metoder utifrån behov.
- Socialstyrelsen ska också vidareutveckla och stödja införandet av metoder i socialtjänstens arbete när det gäller barn som utsätts eller riskerar att utsättas för våld i familjen.
- Polismyndigheten har fått i uppdrag att redovisa hur den arbetar med transnationella ärenden där det finns misstanke om hedersrelaterat våld och förtryck, äktenskap mot den egna viljan eller barnäktenskap.
- Den nya ANDT-strategin har nyligen beslutats. Den inkluderar nu på ett tydligare sätt våld i nära relationer och det samband som finns mellan sådant våld och användningen av alkohol och narkotika (ANDT står för alkohol, narkotika, droger och tobak).

Av samma interpellationssvar framgår att regeringen har inväntat betänkandena från Jämställdhetsutredningen (SOU 2015:86) och utredningen om en nationell strategi för att mäns våld mot kvinnor ska upphöra (SOU 2015:55) då dessa utredningar rör delvis samma frågor och problem.

Regeringens ambition är att presentera både en nationell strategi och andra åtgärder mot våld i nära relationer under 2016.

Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck

Regeringen beslutade den 20 februari 2014 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att föreslå en samlad nationell strategi för att nå det jämställdhetspolitiska delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra (dir. 2014:25). Strategin ska utgöra en grund för uppföljning och utvärdering av regeringens insatser för att nå detta mål. Utredaren redovisade sitt arbete i slutbetänkandet Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck (SOU 2015:55). Utredningen lyfter fram att det råder stora lokala och regionala skillnader när det gäller arbetet mot mäns våld mot kvinnor samt hedersrelaterat våld och förtryck i olika myndigheter, exempelvis polisen och socialtjänsten, vilket innebär en fara för rättssäkerheten. Utredaren påpekar även att det ofta brister i strategisk styrning och saknas långsiktiga insatser och utvärderingar. En av slutsatserna i utredningen är att mer fokus behöver läggas på våldets orsaker och förebyggande åtgärder. I det arbetet måste fler aktörer, exempelvis förskola och skola, delta aktivt i större utsträckning än tidigare. Att involvera pojkar och män i det främjande och förebyggande arbetet är också nödvändigt för att uppnå resultat.

Den strategi som utredningen föreslår består av åtta långsiktiga mål och inom varje målområde finns ett antal prioriterade delmål.

1. Nationell styrning, organisering och struktur.
2. Kunskap, kompetens och forskning.
3. Våldsförebyggande arbete.
4. Rättsväsendet.
5. Våldsutsatta flickor och unga kvinnor.
6. Våldsutsatta kvinnor.
7. Barn som utsätts för våld.
8. Säkra insatser för våldsutövande pojkar och män.

Den nationella strategin ska gälla 2016–2025 med årlig uppföljning och utvärdering efter fem år samt vid strategiperiodens slut.

Betänkandet bereds vidare inom Regeringskansliet.

Fler ska stå fast vid sin anmälan

Brottsförebyggande rådet (Brå) har i regleringsbrev för 2014 fått i uppdrag av regeringen att studera målsägandes medverkan i rättsprocessen med fokus på hur denna kan öka för att förbättra förutsättningarna att nå framgång i rättsprocessen. Studien ska utgå från ärenden som avser brott mot person och belysa hur rättsprocessen påverkas av om målsägande medverkar eller inte. I

uppdraget ingår att belysa framgångsfaktorer för att få målsägande att medverka i större utsträckning. Det ska särskilt belysas vilket stöd målsäganden är i behov av under utredning, rättegång och efter avslutad rättsprocess, hur dessa behov tillgodoses samt hur stödet kan utvecklas. Uppdraget ska redovisas senast den 1 april 2016.

Utskottet har i betänkande 2015/16:JuU1 föreslagit ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma till riksdagen med en redogörelse för vilka åtgärder som vidtagits för att förbättra brottsutredningen, uppföljningen och återkopplingen till brottsoffer. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2015/16:106).

Brott i nära relationer– Brå rapport 2014:8

Brå har haft i uppdrag att göra en nationell kartläggning av brott i nära relationer. Datainsamlingen har skett inom ramen för den nationella trygghetsundersökningen (NTU) och genom andra källor där uppgifter om brott i nära relationer, dödligt våld och våld mot kvinnor finns.

Uppdraget slutredovisades i maj 2014 (Rapport 2014:8). Av undersökningen framgår bl.a. att kvinnor och män under 2012 i princip utsattes för brott i nära relationer i lika stor utsträckning. Kvinnor utsattes dock oftare för grövre och upprepat våld, och kvinnor hade oftare behov av vård med anledning av grov misshandel. Det var vanligt att barn levde i hushåll där någon form av våld förekom. En mycket liten andel av de brott som begicks i nära relationer anmäldes till polisen. Få av de utsatta hade varit i kontakt med hälso- och sjukvården, socialtjänsten eller någon annan stödverksamhet med anledning av sin utsatthet.

Kriminalstatistik

I den officiella kriminalstatistiken över anmälda brott som Brå producerar finns, när det gäller misshandel mot personer som är 18 år och äldre, uppdelningen *obekant med offret/bekant med offret*. Kategorin *bekant med offret* är sedan, för brott som ägt rum inomhus, uppdelad på kategorierna *är eller har varit gift, sambo eller har gemensamma barn* respektive *annan slags relation eller bekantskap*. De anmälda brotten är också uppdelade efter offrets kön. Däremot finns inga uppgifter i statistiken om gärningspersonens kön.

Sexuella övergrepp mot barn

Regeringen aviserade i budgetpropositionen 2014 en handlingsplan mot exploatering och sexuella övergrepp mot barn (prop. 2013/14:1). I skrivelse 2013/14:91 presenterade regeringen en handlingsplan för skydd av barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp under 2014–2015. I jämförelse med tidigare handlingsplan omfattar den nya handlingsplanen även andra former av exploatering och övergrepp utöver sexuell exploatering, såsom människohandel och utnyttjande av barn i tiggeri eller i kriminell verksamhet. Enligt uppgift från Regeringskansliet pågår för närvarande arbetet

med att uppdatera handlingsplanen. Den uppdaterade handlingsplanen kommer att gälla för åren 2016–2018 och innehåller förnyade insatser för skydd av barn.

Vid Åklagarmyndigheten pågår ett tillsyns- och metodutvecklingsarbete där brottsofferperspektivet är en viktig aspekt. Riktlinjer och en uppdaterad handbok för kontaktförbud har tagits fram. Det pågår också ett utvecklingsprojekt om hanteringen av brott mot barn där en översyn av sexualbrott på nätet mot unga brottsoffer ingår men även en granskning av kvaliteten i barnförhör i syfte att se om det finns behov av att vidta åtgärder för att säkerställa ett högt bevisvärde (2015/16:1 utg.omr. 4 s. 51).

Regeringen har i ett beslut den 6 juni 2015 gett Linköpings universitet i uppdrag att samlar och sprida kunskap om våld och andra övergrepp mot barn (S2012/275/FST). Linköpings universitet ska inom ramen för uppdraget synliggöra och analysera skillnader mellan flickors och pojkars utsatthet och könsspecifika konsekvenser av våld och ha ett tydligt jämställdhetsperspektiv samt barnrättsperspektiv. Linköpings universitet ska i en årlig redovisning ge en bild av hur verksamheten har bedrivits utifrån de uppgifter som tilldelats Linköpings universitet, och det ska framgå på vilket sätt universitetet har använt medlen för att utveckla verksamheten. Av redovisningen bör det särskilt framgå hur barns synpunkter och erfarenheter har synliggjorts och tagits till vara i arbetet. Det ska också framgå hur verksamheten har uppmärksammat skillnader i utsatthet mellan flickor och pojkar samt hur samverkan har skett med berörda aktörer som t.ex. barnhusen och Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) vid Uppsala universitet. Centret i Linköping har fått namnet Barnafrid.

Översyn av straffbestämmelsen om kontakt med barn i sexuellt syfte

Regeringen beslutade den 17 juni 2014 att ge en utredare i uppdrag att biträda Justitiedepartementet med att se över straffbestämmelsen om kontakt med barn i sexuellt syfte. Utredaren ska ta ställning till om straffansvaret för brottet är lämpligt utformat eller om det finns skäl att utvidga eller på annat sätt förändra bestämmelsen. Uppdraget redovisades i oktober i departementspromemorian En översyn av straffbestämmelsen om kontakt med barn i sexuellt syfte (Ds 2015:49). I promemorian föreslås att straffansvaret för det som i dagligt tal ofta kallas grooming utvidgas. I dag finns ett krav på att en vuxen måste ha vidtagit någon ytterligare åtgärd, förutom att komma överens om ett möte med barnet, för att göra sig skyldig till brottet kontakt med barn i sexuellt syfte. Utredaren föreslår att kravet tas bort och att straffansvaret ska inträda redan när en vuxen föreslår för ett barn att de ska träffas, eller när de kommer överens om att träffas. Utredningen föreslår även att maximistraffet höjs från fängelse i ett år till fängelse i två år och att brottsbeteckningen ändras till åtgärd för att möta ett barn i sexuellt syfte. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2017.

Promemorian bereds inom Regeringskansliet (Justitiedepartementet).

Uppdrag till Socialstyrelsen och länsstyrelserna

Regeringen beslutade i november 2014 att ge Socialstyrelsen i uppdrag att under 2015 fördela utvecklingsmedel och att tillsammans med länsstyrelserna ge nationellt och regionalt kompetensstöd med syfte att kvalitetsutveckla arbetet med våldsutsatta kvinnor, barn som har blivit utsatta för våld eller som har bevittnat våld samt våldsutövare (S2014/8440/FST). Uppdraget ska genomföras i samråd med länsstyrelserna och redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 31 mars 2016.

Av 2016 års regleringsbrev till länsstyrelserna framgår att länsstyrelserna inom sitt ansvarsområde ska stödja samordningen i länen av insatser från t.ex. socialtjänsten, hälso- och sjukvården, skolan, rättsväsendet och organisationer inom det civila samhället som syftar till att motverka mäns våld mot kvinnor, att barn bevittnar våld, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål i enlighet med det uppdrag som lämnats i regleringsbrev för budgetåret 2011 till länsstyrelserna (Fi2010/05567/SF). Uppdraget avser både samordning av insatser till skydd och stöd samt förebyggande insatser. I arbetet mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål ska insatser som syftar till att motverka efterfrågan av köp av sexuella tjänster prioriteras.

Länsstyrelserna i Stockholms län, Skåne län och Västra Götalands län ska enligt ovan nämnda regleringsbrev lämna stöd till utvecklingen av skyddat boende till våldsutsatta kvinnor. Särskild prioritet ska ges till utveckling av skyddat boende till våldsutsatta kvinnor i särskilt utsatta grupper. Länsstyrelsen i Stockholms län ansvarar för att samordna redovisningarna av uppdragen. Uppdraget och kostnader ska slutredovisas till regeringen (Socialdepartementet) senast den 15 mars 2017.

Av 2016 års regleringsbrev till länsstyrelserna framgår att dessa ska främja och lämna stöd till insatser för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck i enlighet med det uppdrag som lämnats i länsstyrelsernas regleringsbrev för budgetåret 2011 (Fi2010/05567/SF). Särskild prioritet ska ges till insatser för att främja användningen av verksamma förebyggande insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck och dess olika uttryck som t.ex. tvångsäktenskap, barnäktenskap och könsstympning. Den särskilda prioriteten ska ges utifrån de resultat Länsstyrelsen i Östergötlands län ska lämna den 12 februari 2016 när det gäller kartläggning av förebyggande insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors rapport Uppdrag om jämställdhet – slutrapport (S2014/4531/UC). Länsstyrelsen i Östergötlands län ska ansvara för samordningen och redovisningen av uppdraget. Uppdraget förlängs t.o.m. 2016. Uppdragets genomförande och kostnader ska slutredovisas till regeringen (Socialdepartementet) senast den 15 mars 2017.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att frågan om att bekämpa våld i nära relationer har varit och är en prioriterad fråga för rättsväsendet. Utskottet anser liksom tidigare att fortsatta insatser är nödvändiga och att frågan om att bekämpa våld i nära relationer ska vara en högt prioriterad fråga (se bet. 2014/15:JuU18).

Som framgår ovan lämnade den nationella samordnaren mot våld i nära relationer i juni 2014 betänkandet Våld i nära relationer – en folkhälsofråga (SOU 2014:49). Betänkandet innehåller en mängd förslag om lagändringar och uppdrag. Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att regeringen vidtagit ett antal åtgärder som är kopplade till utredarens förslag, bl.a. har Polismyndigheten och Socialstyrelsen fått i uppdrag att bistå våldsutsatta med att hämta personliga tillhörigheter i hemmet.

Förslagen från den nationella samordnaren bereds inom Regeringskansliet. Regeringen har även inväntat betänkanden från Jämställdhetsutredningen (SOU 2015:86) och utredningen om en nationell strategi för att mäns våld mot kvinnor ska upphöra (SOU 2015:55), då dessa utredningar rör delvis samma frågor och problem. Utskottet välkomnar regeringens ambition att presentera både en nationell strategi och andra åtgärder mot våld i nära relationer under 2016 och ser därmed inte något skäl att ställa sig bakom den begäran om skyndsamt handläggning av förslagen från den nationella samordnaren mot våld i nära relationer som förs fram i motion 2015/16:2334 (M) yrkande 2. Motionen avstyrks därför. Utskottet vill inte heller föregripa den pågående beredningen och avstyrker därför även motion 2015/16:2686 (KD) yrkande 3 om att utveckla en nationell brottsförebyggande strategi. Inte heller ser utskottet skäl för det tillkännagivande som begärs i motion 2015/16:1994 (KD) yrkande 20 om att polisen bör ges ökade resurser för att arbeta förebyggande mot våld mot kvinnor, och utskottet avstyrker därför motionen. Utskottet avstyrker vidare motion 2015/16:987 (V) yrkande 3 om att utreda hur morderna på de s.k. balkongflickorna har hanterats av polisen.

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att Brå i sitt regleringsbrev för 2014 har fått i uppdrag att studera målsägandens medverkan i rättsprocessen med fokus på hur denna kan öka för att förbättra förutsättningarna att nå framgång i rättsprocessen. I uppdraget ingår bl.a. att belysa framgångsfaktorer för att få målsägande att medverka i större utsträckning. Uppdraget ska redovisas i april 2016. Utskottet konstaterar att den fråga som motionärerna tar upp i motion 2015/16:2334 (M) yrkande 1 om att fortsätta arbetet för att våld i nära relationer ska anmälas och att fler ska stå fast vid sin anmälan således är uppmärksammas. Utskottet anser att detta arbete bör avvaktas och ser därför inte skäl att ställa sig bakom det tillkännagivande som efterfrågas.

Utskottet konstaterar att det i dag finns kriminalstatistik över anmälda brott bl.a. uppdelat på om gärningsmannen är eller har varit gift eller sambo eller har gemensamma barn med offret, och ser inte skäl att ge Polismyndigheten i uppdrag att utveckla ett nytt kodningssystem för brott där kvinnor över 15 år har misshandlats. Utskottet avstyrker därmed motion 2015/16:959 yrkande 25.

Regeringen anför i årets budgetproposition att ett av rättsväsendets mål är att upplarmingen av våldtäkter ska öka och att regeringen noga kommer att följa utvecklingen på området. Regeringen uttalar även att det finns ett behov av att stärka rättsväsendets insatser när det gäller sexualbrott. I sexualbrottskommitténs arbete ingår att granska varför så få anmälningar om våldtäkt leder till åtal och fällande dom. Utredningen ska även granska och analysera hur rättsväsendet hanterar våldtäktsärenden. Utskottet konstaterar att regeringen uppmärksammat frågan om sexualbrott och det preventiva arbetet mot denna typ av brottslighet. Utskottet ser därför inte något skäl att ställa sig bakom det tillkännagivande som efterfrågas i motion 2015/16:2403 (C) yrkande 10 om preventionsarbete när det gäller sexualbrott. Utskottet vill heller inte föregripa det utredningsarbete som pågår och avstyrker därför även motion 2015/16:959 (V) yrkande 24 om en handlingsplan mot våldtäkt och sexuellt våld.

Den nationella samordnaren mot våld i nära relationer har även lämnat förslag för att förbättra arbetet för att motverka hedersrelaterat våld. Som en följd av utredarens förslag har regeringen bl.a. gett Polismyndigheten i uppdrag att redovisa hur den arbetar med transnationella ärenden där det finns misstanke om bl.a. hedersrelaterat våld. Vidare har länsstyrelserna även enligt sitt regleringsbrev för 2016 i uppdrag att främja och lämna stöd till insatser för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck och att lämna stöd till utvecklingen av skyddat boende. Utskottet ser sammantaget inte skäl att ställa sig bakom det tillkännagivande som begärs i motion 2015/16:3099 (SD) yrkande 27 om stärkta skyddsmöjligheter för personer som lever under en ständig hotbild till följd av hedersförtryck.

Utskottet avstyrker således samtliga motionsyrkanden som behandlas i avsnittet.

Hatbrott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion med yrkande om att det ska införas ett tydligt hbtq-perspektiv i den kommande handlingsplanen mot hatbrott och rasism.

Motionen

I motion 2015/16:658 av Anna Wallentheim m.fl. (S) begärs att det ska införas ett tydligt hbtq-perspektiv i den kommande handlingsplanen mot hatbrott och rasism. Motionärerna anför att de två senaste utredningarna om hatbrott helt eller delvis har missat att ta med hbtq-personers utsatthet när det kommer till våld i nära relationer samt vilket stöd dessa kan få.

Bakgrund

Med begreppet hatbrott avses i regel brotten hets mot folkgrupp och olaga diskriminering samt andra brott där ett motiv för brottet har varit att kränka en person, en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller annan liknande omständighet (se 16 kap. 8 och 9 §§ brottsbalken).

Av 29 kap. 2 § 7 brottsbalken framgår att det som en försvårande omständighet vid bedömningen av straffvärdet, vid sidan av vad som gäller för varje särskild brottstyp, särskilt ska beaktas om ett motiv för brottet varit att kränka en person, en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer på grund av ras, hudfärg, nationalitet eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller annan liknande omständighet.

Regeringen anför bl.a. följande i 2016 års budgetproposition (prop. 2015/16:1 utg.omr. 4 s. 23).

Hatbrott handlar om bristande respekt för människors lika värde och kan aldrig accepteras i ett demokratiskt samhälle. Förutom den kränkning som den enskilda individen utsätts för kan hatbrott leda till rädsla och otrygghet hos andra människor som tillhör samma grupp. Regeringen lägger därför stor vikt vid arbetet för att motverka hatbrott.

Redovisning av regeringsuppdraget om hatbrott

Polismyndigheten redovisade i mars 2015 ett uppdrag från regeringen om att utveckla arbetet för att bekämpa hatbrott (Ju2014/1684/PO). Av redovisningen framgår bl.a. att det i de tre storstadsregionerna ska finnas särskilda hatbrottsgrupper och att övriga fyra polisregioner ska säkerställa att de har motsvarande förmåga.

Regeringen anför i budgetpropositionen (prop. 2015/16:1 utg.omr. 2 s. 23) att den satsning som Polismyndigheten presenterat är ett steg i rätt riktning och att den, med den nya nationella myndigheten, har förutsättningar att genomföras på ett kraftfullt och samordnat sätt. Regeringen följer noga arbetet och kommer även att följa upp att satsningen får avsedd effekt. Åtgärder mot hatbrott kommer även att ingå i den nationella planen mot rasism och liknande former av fientlighet som regeringen kommer ta fram. Det kan finnas behov av ytterligare åtgärder för att minska hatbrotten i Sverige.

Ett utvidgat straffrättsligt skydd för transpersoner m.m.

En särskilt utredare som regeringen tillsatt lämnade i december 2015 betänkandet *Ett utvidgat straffrättsligt skydd för transpersoner m.m.* (SOU 2015:103). Utredningen har haft i uppdrag att se över om det straffrättsliga skyddet för transpersoner behöver stärkas liksom om den kritiserade diskrimineringsgrunden könsöverskridande identitet och uttryck bör ändras i lagstiftningen. Utredningen anser att diskrimineringsgrunden *könsöverskridande identitet eller uttryck* bör ersättas av grunden *könsidentitet eller könsuttryck*. Utredningen har också haft i uppdrag att överväga om inte

orden *ras* och *rasmässig* kan tas bort från lagstiftningen. Enligt utredningen är det bästa att i de straffrättsliga bestämmelserna ersätta ordet *ras* med uttrycket *föreställning om ras*. Den särskilda utredaren anför att ordet *ras* historiskt har använts om människor i en biologisk mening i svensk lag. Det är dags att lagstiftaren tar avstånd från ett sådant synsätt och tydligt markerar att det saknas vetenskaplig grund för att dela in människor i olika raser. Samtidigt får problemet med rasism inte osynliggöras och skyddet för de som utsätts får inte urvattnas. Utredningen föreslår därför att straffbestämmelserna i stället tydligt ska sätta fokus på problemet, nämligen gärningsmännens rasistiska föreställningar som motiv för att kränka människor.

Nationell handlingsplan mot rasism och liknande former av fientlighet

På Kulturdepartementet pågår ett arbete för att ta fram en ny nationell handlingsplan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott. Planen, som inkluderar hatbrott, kommer att omfatta afrofobi, antisemitism, antiziganism, islamofobi, rasism mot samer och liknande former av fientlighet, t.ex. homofobi och transfobi.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att den kommande nationella handlingsplanen mot rasism och liknande former av fientlighet kommer att omfatta även homofobi och transfobi. Utskottet anser därmed att det yrkande som framförs i motion 2015/16:658 (S) om att handlingsplanen mot rasism ska ha ett tydligt hbtq-perspektiv får anses vara i huvudsak tillgodosett. Utskottet avstyrker därför yrkandet.

Tvångsäktenskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att ytterligare åtgärder ska vidtas för att förhindra att unga blir gifta mot sin vilja.

Jämför reservationen 9 (M, C, L, KD).

Motionen

I motion 2015/16:2645 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 2 begärs att ytterligare åtgärder ska vidtas för att förhindra att unga blir gifta mot sin vilja. Det kan t.ex. handla om tydliga och riktade informationskampanjer eller om att införa en separat tvångsäktenskapsenhet hos polisen.

Bakgrund

I maj 2010 beslutade regeringen om en handlingsplan för att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja (2009/10:229, bet. 2010/11:KrU4, prot. 2010/11:16). Med anledning av handlingsplanen har regeringen vidtagit omfattande åtgärder på området.

Bestämmelserna om skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap stärktes genom en lagändring som trädde i kraft den 1 juli 2014 (prop. 2013/14:208, bet. 2013/14:JuU30, rskr 2013/14:263). Genom lagändringen införs ett nytt brott – äktenskapstvång. Det innebär att det också blir straffbart att förmå någon att gifta sig genom att utnyttja personens utsatthet. Lagändringen betyder i praktiken att även press från föräldrar eller släktingar kommer att omfattas av strafflagstiftningen. Äktenskapstvång kan ge ett fängelsestraff på högst fyra år. Även förberedande gärningar kriminaliseras. Det sker dels genom att försök och förberedelse till äktenskapstvång blir straffbart, dels genom att brottet *vilseledande till tvångsäktenskapsresa* införs. Lagändringen innebär också att barn inte längre ska kunna få dispens för att gifta sig. Utländska barnäktenskap, tvångsäktenskap och s.k. fullmaktsäktenskap kan endast erkännas när det finns synnerliga skäl, dvs. mycket starka och tydliga skäl. Fullmaktsäktenskap är äktenskap som ingåtts utan att båda parterna är samtidigt närvarande.

Med anledning av förslag från den nationella samordnaren mot våld i nära relationer har Polismyndigheten fått i uppdrag att redovisa hur den arbetar med transnationella ärenden där det finns misstanke om bl.a. äktenskap mot den egna viljan eller barnäktenskap (svar på interpellation 2015/16:340 om våld i nära relationer).

Nämnden för statligt stöd till trossamfund (SST) fick den 13 februari 2014 i uppdrag av regeringen att föra en dialog med trossamfunden om hur barnäktenskap och tvångsäktenskap ska förhindras. SST ska även utarbeta och genomföra en samhällsorienterad vidareutbildning om detta (U2014/1061/JÄM). Vidareutbildningen ska erbjudas vigselföräntare som är verksamma inom trossamfunden. Nämnden har arbetat fram en vägledning för trossamfund och vigselföräntare (Stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap).

I sitt svar den 27 januari 2016 på skriftlig fråga (2015/16:652) om barnäktenskap anförde justitieministern bl.a. följande.

Det vi kan göra i Sverige är att säkerställa att barn som befinner sig här får det skydd och det stöd de behöver. Regeringen tar arbetet mot tvångsäktenskap och barnäktenskap på största allvar. Det bedrivs även ett viktigt arbete på myndighetsnivå för att förebygga sådana äktenskap och för att hjälpa utsatta barn och unga. Ett barn som söker asyl i Sverige tillsammans med en vuxen som inte är förälder eller motsvarande hanteras som ett ensamkommande barn, även barn som ingått äktenskap före ankomsten till Sverige. Socialtjänsten har ett ansvar att utreda och bedöma vad varje enskilt ensamkommande barn har för behov av insatser och var och hur barnet ska bo. Ett ensamkommande barn ska inte bo tillsammans med en vuxen partner, om inte socialtjänsten har gjort en annan bedömning i det enskilda fallet. Jag utgår ifrån att socialtjänsten följer lagen i

placeringen av ensamkommande barn. Socialstyrelsen har på regeringens uppdrag inrättat en svarstelefon för att stödja socialtjänsten. Det är bra och ger bättre möjligheter till en likvärdig bedömning.

Som jag tidigare uttalat så kommer vi att låta utvärdera 2014 års lagändringar. Vidare pågår ett arbete med att kriminalisera stämpling till äktenskapstvång. I övrigt följer regeringen noga utvecklingen och är beredd att vid behov överväga de ytterligare åtgärder som kan behövas för att skydda alla barn och unga i Sverige mot barnäktenskap.

Regeringen uttalade den 7 mars 2016 att den anser det bekymmersamt att syftet med lagstiftningen mot äktenskapstvång och vilsledande till tvångsäktenskapsresor inte har uppnåtts. Åklagarmyndigheten kommer därför att ges i uppdrag att granska samtliga sådana ärenden som anmälts till åklagare och analysera varför åtal ännu inte har väckts. Regeringen anför vidare att 2014 infördes brottsrubriceringarna äktenskapstvång (inklusive försök och förberedelse) samt vilsledande till tvångsäktenskapsresa. Ett 50-tal ärenden har anmälts till åklagare, men inga av dessa fall har ännu lett till åtal. Syftet med lagstiftningen var att stärka skyddet mot ofrivilliga äktenskap.

I det uppdrag som ska ges till Åklagarmyndigheten kommer följande att ingå:

- Granska samtliga ärenden som anmälts till åklagare.
- Analysera skälen till att åtal ännu inte väckts.
- Redogöra för vilken myndighetssamverkan som skett samt vid förekommande fall ange om ärenden har initierats av andra myndigheter.
- Bedöma om det finns behov av åtgärder för att utveckla och höja kvaliteten på brottsutredningarna.
- Bedöma om det finns behov av åtgärder för att stärka myndighetssamverkan.
- Kartlägga ålder och kön hos målsägande.

Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 23 juni 2016.

Utskottets ställningstagande

Bestämmelserna om skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap stärktes som framgår ovan genom en lagändring som trädde i kraft den 1 juli 2014. Regeringen har förklarat att man anser att det är bekymmersamt att syftet med lagstiftningen inte uppnåtts och att regeringen därför kommer att ge Åklagarmyndigheten i uppdrag att granska samtliga ärenden som anmälts till åklagare.

Med anledning av förslag från den nationella samordnaren mot våld i nära relationer har Polismyndigheten fått i uppdrag att redovisa hur den arbetar med transnationella ärenden där det finns misstanke om bl.a. äktenskap mot den egna viljan eller barnäktenskap.

Utskottet vill inte föregripa det arbete som sker på området och avstyrker därför motion 2015/16:2645 (M, C, FP, KD) yrkande 2 om att vidta ytterligare åtgärder för att förhindra att unga blir gifta mot sin vilja.

Kontaktförbud

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden bl.a. om att förlänga giltighetstiden för kontaktförbud avseende den gemensamma bostaden, om utökad användning av särskilt kontaktförbud och om att utöka användningen av elektronisk fotboja vid kontaktförbud.

Jämför reservationerna 10 (V), 11 (L), 12 (L) och 13 (SD).

Motionerna

I motion 2015/16:792 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 1 begärs att giltighetstiden för kontaktförbud avseende den gemensamma bostaden bör förlängas så att sådana kontaktförbud får meddelas med en giltighetstid upp till tre månader.

I motion 2015/16:1152 av Annicka Engblom m.fl. (M) yrkande 3 begärs att möjligheten till särskilt kontaktförbud ska användas av rättsväsendet i större utsträckning än i dag och att förutsättningar att skydda personer som hotas av våld i hemmet genom ytterligare elektronisk övervakning bör utredas.

I motion 2015/16:1214 av Said Abdu (FP) yrkas att man ska utöka användandet av elektronisk fotboja vid kontaktförbud.

I motion 2015/16:2431 av Annika Qarlsson m.fl. (C) yrkande 13 begärs att man ska se över om polisen alltid ska utreda behov av besöksförbud och andra personskyddsåtgärder vid anmälan om våld i nära relationer och att elektronisk fotboja ska kunna användas vid fler fall av kontaktförbud.

I motion 2015/16:2791 av Roger Haddad m.fl. (FP) begärs att användningen av elektronisk fotboja ska öka (yrkande 1). Motionärerna anför att fotboja ska användas också vid utvidgat kontaktförbud. I samma motion begärs även att området för kontaktförbud ska ökas (yrkande 2). Motionärerna anför att lagen bör ändras så att särskilt utvidgat kontaktförbud ska kunna meddelas i flera fall och i särskilt allvarliga fall kunna gälla en hel kommun eller flera kommuner.

I motion 2015/16:2813 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 1 begärs att lagstiftningen ändras så att det blir betydligt lättare än i dag för utsatta kvinnor att få ansökan om kontaktförbud beviljad. Motionärerna anför att lagstiftningen även bör ändras så att den säkerställer att den blir mer rättssäker och därmed kommer att tillämpas lika i hela landet.

Bakgrund

Gällande rätt

Av 1 § lagen (1988:688) om kontaktförbud framgår att ett förbud får meddelas för en person att besöka eller på annat sätt ta kontakt med en annan person eller att följa efter denna person (kontaktförbud). Kontaktförbud får meddelas

om det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att den mot vilken förbudet avses gälla kommer att begå brott mot, förfölja eller på annat sätt allvarligt trakassera den som förbudet ska skydda. Vid bedömningen av om det finns en sådan risk ska det särskilt beaktas om den mot vilken förbudet avses gälla har begått brott mot någon persons liv, hälsa, frihet eller frid. Ett kontaktförbud får meddelas endast om skälen för ett sådant förbud uppväger det intrång eller men i övrigt som förbudet innebär för den mot vilken förbudet avses gälla. I 1 a § nämnda lag finns bestämmelser om möjligheten att meddela kontaktförbud avseende den gemensamma bostaden.

Av 2 § lagen om kontaktförbud framgår att om det kan antas att ett kontaktförbud enligt 1 § inte är tillräckligt, får förbudet utvidgas till att avse förbud att uppehålla sig i närheten av en annan persons bostad, arbetsplats eller något annat ställe där den personen brukar vistas (utvidgat kontaktförbud). Den som har överträtt ett utvidgat kontaktförbud får meddelas förbud att uppehålla sig inom ett större område än som följer av första stycket (särskilt utvidgat kontaktförbud). Förbudet får omfatta ett eller flera områden i anslutning till sådana platser där den andra personen har sin bostad eller arbetsplats eller annars brukar vistas. Det får inte avse ett större område än vad som är nödvändigt. Ett beslut om särskilt utvidgat kontaktförbud ska förenas med villkor om elektronisk övervakning, om det inte finns särskilda skäl mot det. Särskilt utvidgat kontaktförbud får meddelas endast om skälen för ett sådant förbud väger väsentligt tyngre än den inskränkning i rörelsefriheten som förbudet innebär för den mot vilken förbudet avses gälla.

Av 4 § framgår bl.a. följande. Kontaktförbud ska meddelas för viss tid. Kontaktförbud avseende gemensam bostad får meddelas för högst två månader. Ett kontaktförbud avseende gemensam bostad får endast förlängas om det finns särskilda skäl och med högst två veckor i taget.

Av 7 § lagen om kontaktförbud framgår att frågan om kontaktförbud prövas av allmän åklagare och tas upp på begäran av den som förbudet ska skydda eller när det annars finns anledning till det.

Av 24 § samma lag framgår att den som bryter mot ett kontaktförbud döms för överträdelse av kontaktförbud till böter eller fängelse i högst ett år. I ringa fall ska inte dömas till ansvar. I 25 § anges att den som har meddelats ett särskilt utvidgat kontaktförbud med villkor om elektronisk övervakning och som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet hindrar att den elektroniska övervakningen kommer till stånd eller kan fortgå döms för hindrande av elektronisk övervakning till böter eller fängelse i högst ett år.

Åklagarmyndigheten har tagit fram riktlinjer och en uppdaterad handbok som gäller för arbetet med kontaktförbud.

Av 13 a § förundersökningskungörelsen (1947:948) framgår bl.a. att om brottet är sådant att det kan bli fråga om att meddela ett kontaktförbud eller om målsäganden har behov av särskilda skyddsåtgärder ska målsäganden så snart som möjligt underrättas om de regler som gäller för kontaktförbud samt om vilka skyddsåtgärder som finns och om möjlighet till alternativt boende.

Kontaktförbud avseende den gemensamma bostaden

Genom en lagändring som trädde i kraft den 1 oktober 2011 ändrades längden för kontaktförbud avseende den gemensamma bostaden från 30 dygn till två månader. Av förarbetena framgår bl.a. följande (prop. 2010/11:45 s. 40 f.)

Utredningen anser att en anledning till att bestämmelsen om besöksförbud avseende gemensam bostad inte tillämpas så ofta är att giltighetstiden är för kort. När den som förbudet avses skydda informeras om möjligheten till besöksförbud avseende gemensam bostad ser han eller hon enligt utredningen inte några utsikter att situationen ska kunna lösas under den tid som besöksförbudet varar. Utredningen föreslår därför att giltighetstiden för ett förbud avseende gemensam bostad utökas till två månader. Regeringen instämmer i utredningens bedömning att det är otillfredsställande om en person väljer att avstå från att ansöka om besöksförbud avseende gemensam bostad av den anledningen att giltighetstiden är för kort, trots att förutsättningarna i övrigt är uppfyllda. Konsekvensen blir att den person som utsatts, eller riskerar att utsättas, för ett brott måste lämna den gemensamma bostaden och under stor psykisk press och social otrygghet söka lösa de praktiska frågorna. Detta är särskilt bekymmersamt i de fall där det är barn inblandade. Regeringen delar därför utredningens bedömning att det finns skäl att förlänga giltighetstiden för ett förbud avseende gemensam bostad.

Pågående beredningsarbete

I betänkandet Våld i nära relationer – en folkhälsofråga föreslås att straffskalan för överträdelse av kontaktförbud ska skärpas (SOU 2014:49 s. 282). Den nationella samordnaren föreslår att överträdelse av kontaktförbud delas upp i två olika brott beroende på gärningens allvar. Den som bryter mot ett kontaktförbud bör dömas till fängelse i högst två år. Om brottet med hänsyn till särskilda omständigheter är att bedöma som ringa och kontakten inte kan anses klart ursäktlig, bör personen dömas till böter för ringa överträdelse av kontaktförbudet.

Den nationella samordnaren anser också att det finns skäl att förlänga giltighetstiden för kontaktförbud i den gemensamma bostaden (s. 296). Det föreslås att kontaktförbud avseende gemensam bostad ska få meddelas för högst tre månader. Vid en intresseavvägning där rörelsefriheten och egendomsskydd talar emot en utökning, får ändamålet med höjningen enligt den nationella samordnaren anses vara godtagbart i ett demokratiskt samhälle. Att förbudstiden höjs med en månad borde föranleda ökade möjligheter för skyddspersonen att ordna boendesituationen själv eller genom socialtjänsten. Tre månader är så pass lång tid att möjligheterna till förlängning borde vara begränsade. Gällande reglering att förbudet endast får förlängas om det finns särskilda skäl och med högst två veckor i taget är väl avvägd.

Förslagen i betänkandet Våld i nära relationer – en folkhälsofråga bereds inom Regeringskansliet.

Rapporter från Brottsförebyggande rådet

Brottsförebyggande rådet (Brå) har i regleringsbrevet för 2013 fått i uppdrag att följa upp och utvärdera den reform om ett förbättrat skydd mot stalkning som trädde i kraft den 1 oktober 2011. Syftet med utvärderingen var att undersöka tillämpningen av brottet olaga förföljelse och hur bestämmelserna om kontaktförbud tillämpas i praktiken. I uppdraget ingick att i den mån det var möjligt uppmärksamma vilket genomslag elektronisk övervakning av särskilt utvidgade kontaktförbud fått och om det område som förbudet gäller är väl avvägt. Uppdraget redovisades i två delrapporter: Olaga förföljelse (Rapport 2015:2) och Kontaktförbud (Rapport 2015:3).

Av rapporterna framgår bl.a. följande. Brå anser att den nya lagbestämmelsen om olaga förföljelse, som infördes 2011, inte har lett till särskilt många anmälningar och att andelen fällande domar är liten. Den nya möjligheten att besluta om fotboja för dem som fysiskt överträder ett utvidgat kontaktförbud har heller inte utnyttjats i någon större utsträckning. Straffbestämmelsen om olaga förföljelse tillkom för att öka skyddet mot stalkning. År 2012 registrerades drygt 900 anmälningar om olaga förföljelse och 2013 knappt 800. De flesta anmälningar ledde inte till åtal, och av de 263 åtalen 2011–2013 ledde endast 127 till en fällande dom. De nya reglerna i lagen om kontaktförbud som infördes 2011 har inte haft någon stor inverkan på användningen i praktiken. Andelen kontaktförbud som beviljas är fortfarande en tredjedel av det totala antalet ansökningar om kontaktförbud. Fotboja har bara använts två gånger fram t.o.m. 2014. Att fotboja använts så lite beror dels på att lagen trädde i kraft innan den tekniska lösningen fanns på plats hos polisen, dels på att kriterierna för att besluta om fotboja är så stränga att det möjliga antalet blir litet. Däremot har lagändringen som innebar fördubblad giltighetstid för kontaktförbud vid gemensam bostad lett till en ökad användning. Antalet beslut har stigit från 101 till 133 mellan 2010 och 2013.

Rapporterna bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Riksdagens tillkännagivande

Riksdagen har efter förslag från utskottet i ett tillkännagivande under våren 2015 uppmanat regeringen att utreda frågan om huruvida kraven för när kontaktförbud får förenas med elektronisk övervakning (s.k. fotboja) är för höga (bet. 2014/15:JuU18, rskr. 2014/15:124).

Justitieministern har i sitt svar på interpellation 2015/16:340, protokoll 2015/16:66, förklarat att han, mot bakgrund av vad som framkommer i Brås rapport, anser att det är angeläget att närmare analysera vilka skäl som ligger bakom den begränsade användningen av fotbojan och vad det har för betydelse för det skydd som kontaktförbudet är avsett att ge. Justitieministern uppgav att han delade utskottets bedömning att det finns behov av att undersöka om kraven för att använda fotboja är för höga. Hans avsikt är därför att utreda frågorna vidare för att skapa ett starkare skydd för brottsoffren och andra som

riskerar att utsättas för trakasserier. Justitieministern framförde även samma ståndpunkt den 24 juni 2015 i svar på skriftlig fråga 2014/15:668.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att längden för kontaktförbud avseende den gemensamma bostaden ändrades från 30 dygn till två månader genom en lagändring som trädde i kraft den 1 oktober 2011. Den nationella samordnaren mot våld i nära relationer har föreslagit att giltighetstiden för kontaktförbud avseende den gemensamma bostaden ska förlängas med en månad till tre månader. Utskottet vill inte föregripa den beredning som pågår och avstyrker därför motion 2015/16:792 (V) yrkande 1 om att förlänga tiden för kontaktförbud avseende den gemensamma bostaden.

Riksdagen lämnade i mars 2015, efter förslag från utskottet, ett tillkännagivande till regeringen att utreda frågan om huruvida kraven för när kontaktförbud får förenas med elektronisk övervakning är för höga. Justitieministern har anfört att regeringens avsikt är att analysera denna fråga. Utskottet vill understryka att frågan är viktig och att en sådan översyn bör inledas så snart det är möjligt. Utskottet konstaterar att frågan är uppmärksammas och ser därför inte skäl för att nu ta något initiativ i frågan. Utskottet avstyrker därför motion 2015/16:1214 (FP), 2015/16:2791 (FP) yrkande 1 och 2015/16:2431 (C) yrkande 13 (i denna del). Utskottet avstyrker även, av samma skäl, motion 2015/16:1152 (M) yrkande 3 (i denna del) om att utreda förutsättningarna för att skydda personer som hotas av våld i hemmet genom ytterligare elektronisk övervakning.

Utskottet anser att bestämmelserna för vilket område som ett kontaktförbud får omfatta är väl avvägda och ser därför inte skäl för det tillkännagivande som begärs i motion 2015/16:2791 (FP) yrkande 2 om att utöka detta område.

Som framgår bereds Brås rapport om hur kontaktförbud tillämpas i praktiken. Utskottet ser bl.a. mot denna bakgrund inte heller något skäl att ställa sig bakom de tillkännagivanden som begärs i motionerna 2015/16:1152 (M) yrkande 3 (i denna del) om att särskilt kontaktförbud ska användas i större utsträckning än i dag och motion 2015/16:2831 (SD) yrkande 1 om att ändra lagstiftningen om när kontaktförbud kan utfärdas. Utskottet avstyrker motionsyrkandena. Av förundersökningskungörelsen följer att om ett brott är sådant att det kan bli fråga om att meddela kontaktförbud eller om målsägande har behov av särskilda skyddsåtgärder ska målsäganden så snart som möjligt underrättas om de regler som gäller för detta. Utskottet ser inte skäl för det tillkännagivande om att polisen alltid ska utreda behov av kontaktförbud och andra personskyddsåtgärder som efterfrågas i motion 2015/16:2431 (C) yrkande 13 (i denna del). Utskottet avstyrker därför yrkandet.

Brottsoffer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen ska ta initiativ till att driva frågan om att inrätta en brottsofferportal för dem som drabbats av bedrägerier och identitetskapning.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. en översyn av finansieringen av brottsofferstöds- och vittnesstödsverksamheten, att höja avgiften och att öka likvärdigheten i stödet till brottsoffer

Jämför reservationerna 14 (V), 15 (KD), 16 (KD), 17 (KD), 18 (KD), 19 (SD, KD), 20 (M) och 21 (M).

Motionerna

I motion 2015/16:578 av Åsa Westlund (S) begärs ett tillkännagivande om att det är angeläget att hitta mer långsiktiga förutsättningar för brottsofferjourenas verksamhet.

I motion 2015/16:792 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 4 begärs att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag på hur efterlevnaden av 13 a § förundersökningskungörelsen (1947:948) kan förbättras. Motinärerna anför att det enligt nämnda bestämmelse finns en skyldighet att bl.a. förmedla information till målsägande om rättegångsbalkens regler för stödperson samt om vilka myndigheter, organisationer och andra som kan lämna stöd och hjälp. Nyligen presenterad statistik från Brottsofferjouren Sverige (Boj) visar på en låg grad av förmedling samt att polisens förmedling till brottsofferjourer fortsätter att minska. Detta behöver åtgärdas. Ett sätt skulle kunna vara att ställa upp krav om att informationen ska lämnas såväl skriftligt som muntligen samt att det sker en uppföljning för att säkerställa att målsäganden tillgodogjort sig innehållet i informationen.

I motion 2015/16:792 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 6 begärs att en översyn ska göras av hur finansieringen av brottsofferstöds- och vittnesstödsverksamheten ser ut och att det bör tas fram förslag på åtgärder för att säkra en stabil finansiering för dessa verksamheter i framtiden.

I motion 2015/16:1152 av Annicka Engblom m.fl. (M) yrkande 2 begärs att kvinnor som utsätts för våld i nära relationer ska kunna få stöd via relationsvårdscentrum oavsett var i landet de bor.

I motion 2015/16:2685 av Andreas Carlsson m.fl. (KD) yrkande 1 begärs att avgiften till Brottsofferfonden ska höjas. I samma motion begärs att medling ska erbjudas oavsett gärningsmannens ålder (yrkande 6). Vidare yrkas att en nationell samordnare för medling bör tillsättas (yrkande 7). Motionärerna begär även i samma motion ett tillkännagivande om kommunernas skyldighet att finansiera brottsofferstöd (yrkande 9). Vidare begärs att information om möjligheter till överprövning av nedlägningsbeslut

ska lämnas till brottsoffret. Motionärerna anför att beslut om att en förundersökning har lagts ned ska innehålla information om på vilka grunder beslutet har fattats och hur man kan begära att beslutet överprövas (yrkande 13).

I partimotion 2015/16:3072 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 9 begärs att likvärdigheten i stödet till brottsoffer över hela landet bör öka. I samma motion begärs även att man ska se över möjligheterna att upprätta en nationell jourtelefonlinje för brottsoffer (yrkande 10). I samma motion yrkande 12 begärs att en brottsofferportal ska inrättas för dem som drabbats av identitetsstöld och bedrägerier på internet. Även i motion 2015/16:2649 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 3 begärs att man ska inrätta en brottsofferportal för dem som drabbats av bedrägerier och identitetskapningar.

Bakgrund

Gällande rätt

Av 5 kap. 11 § socialtjänstlagen (2001:453) framgår bl.a. att det till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation.

Polisen har en långtgående informationsskyldighet gentemot brottsoffret. Detta ansvar regleras i 13–14 §§ i förundersökningskungörelsen (1947:948). När ett brott polisanmäls ska polisen informera om brottsoffrets rättigheter, exempelvis rätten till målsägandebiträde och stödperson, möjligheterna att begära skadestånd och få ersättning enligt brottsskadelagen samt möjligheten att ansöka om rättshjälp och kontaktförbud. Brottsoffret ska informeras när en anhållen misstänkt har släppts på fri fot eller avviker från häktet, samt om brottutredningen läggs ned eller om det inte finns skäl att inleda en förundersökning.

Allmänt

Regeringens mål är att skadeverkningarna av brott ska minska och att verksamheten till stöd för brottsoffer bedrivs på ett effektivt och rättssäkert sätt med hög kvalitet. Den som drabbats av brott ska få adekvat information och ett gott bemötande från rättsväsendets myndigheter (prop. 2015/16:1 utg.omr. 4 s. 49). Regeringen anser att målet för verksamheten stöd till brottutsatta delvis har uppnåtts (s. 54). Vid Åklagarmyndigheten pågår ett tillsyns- och metodutvecklingsarbete där brottsofferperspektivet är en viktig aspekt (s. 51).

Genom en lagändring som trädde i kraft den 1 november 2015 har svensk lag anpassats till EU:s brottsofferdirektiv (prop. 2014/15:77, bet. 2014/15:JuU21, rskr. 2014/15:258). Lagändringarna innebär bl.a. att om ett

brottsoffer i ett brottmål, en målsägande, inte behärskar svenska ska en tolk anlitas vid rättegången. Vidare ska domstolen på begäran översätta en handling eller de viktigaste delarna av den, om en översättning behövs för att målsäganden ska kunna ta till vara sin rätt. En målsägande kan alltid begära att bli informerad om tid och plats för rättegång.

Regeringen har i proposition 2015/16:39 En modern rättegång II föreslagit ett antal lagändringar som bl.a. innebär att ljud- och bildinspelningar ska kunna användas oftare vid förhör i svenska domstolar. Syftet med lagändringarna är att effektivisera och förbättra domstolsprocesserna. Detta minskar statens kostnader och underlättar för brottsoffer och vittnen. Riksdagen antog regeringens lagförslag (bet. 2015/16:JuU2, rskr. 2015/16:141).

Regeringen gav i lagrådsremiss den 18 februari 2016 Lagrådet tillfälle att yttra sig över ett förslag till lagändringar som bl.a. innebär ett förstärkt sekretesskydd för brottsoffer och andra utsatta i domstolarnas domar och beslut. Syftet med förslaget är att regler som styr möjligheterna att skydda brottsoffers och andra utsatta personers identiteter i domstolarnas domar och beslut ska bli ännu tydligare. Regeringen anför att allmänheten i så stor utsträckning som möjligt ska ha insyn i de mål och ärenden som hanteras vid våra domstolar, samtidigt som det är möjligt att i vissa fall skydda enskildas rätt till privatliv genom sekretess. Det är t.ex. rimligt att namnet på en målsägande i ett mål om sexualbrott kan hållas hemligt både under rättegången och i domstolens dom eller beslut. På samma sätt måste domstolarna kunna skydda identiteten på barn i utsatta situationer eller asylsökanden som riskerar förföljelse i hemlandet. I dag är reglerna i offentlighets- och sekretesslagen som styr detta delvis oklara. Genom förslaget vill regeringen säkerställa att utsatta personer kan få sekretesskydd och att domstolarna ges bättre förutsättningar att tillämpa reglerna enhetligt. Förslaget innebär också ökade möjligheter att skydda identiteten på en person som behöver hjälp av ett målsägandebiträde eller en offentlig försvarare i det inledande skedet av en rättsprocess. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 oktober 2016.

Brottsofferfonden

Brottsofferfonden etablerades 1994 med syfte att ge ekonomiskt stöd till flera former av brottsofferinriktad verksamhet. Medel kan beviljas till olika typer av projekt, från enklare informationsåtgärder till omfattande forskningsprojekt. Målsättningen är att förbättra situationen för brottsoffer genom ökad kunskap och förståelse. Lokala brottsofferjourer och vittnesstödsverksamheter kan söka medel i form av verksamhetsstöd. Årligen fördelas ca 30 miljoner kronor ur fonden. Fondens administreras av Brottsoffermyndigheten. Det är dock Rådet för Brottsofferfonden som fattar beslut om fördelning av medlen. Rådet består av Brottsoffermyndighetens generaldirektör och sju andra ledamöter som utses av regeringen.

Brottsoffermyndigheten har det övergripande ansvaret för vittnesstödsverksamheten och ska bl.a. verka för att informera om samt kvalitetssäkra verksamheten. Genom Brottsofferfonden, som administreras av myndigheten, finansieras en betydande del av vittnesstödsverksamheten.

Brottsofferfonden finansieras huvudsakligen av lagöverträdare. Alla som dömts eller mottagit ett strafföreläggande för ett brott som kan leda till fängelse måste betala en särskild avgift till Brottsofferfonden. Från och med den 1 februari 2015 är avgiften 800 kronor. Dessförinnan var avgiften 500 kronor. De som avtjänar sitt straff i form av intensivövervakning med fotboja betalar fr.o.m. med samma datum en avgift på 80 kronor per dag, upp till 9 600 kronor under verkställighetsperioden. Därutöver är fonden öppen för gåvor.

Finansiering av brottsofferstöd

I socialtjänstlagen finns en bestämmelse om att kommunerna ska bistå brottsoffer. I detta ligger ett finansieringsåtagande. Kommunerna bidrar redan i dag till bl.a. lokala tjej- och kvinnojourer.

Riksdagen har i ett tillkännagivande efter förslag från utskottet uppmanat regeringen att överväga hur kvinnojourers och andra ideella organisationers verksamhet kan förstärkas för att öka skyddet av brottsoffer i nära relationer (bet. 2013/14:JuU18, rskr. 2013/14:177). I redogörelsen över vilka åtgärder som vidtagits av regeringen med anledning av tillkännagivanden (skr. 2014/15:75 s. 24) framgår följande. Den 1 februari 2015 höjdes avgifterna till Brottsofferfonden genom ändringar i lagen (SFS 1994:419) om brottsofferfond och lagen (SFS 1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll (prop. 2014/15:1 utg.omr. 4, bet. 2014/15:JuU1, rskr. 2014/15:77). Den intäktsökning till Brottsofferfonden som lagändringarna beräknas leda till kommer till stor del att kunna fördelas till ideella brottsofferstödande organisationer. Vidare föreslog regeringen i budgetpropositionen för 2015 (utg.omr. 13) att fr.o.m. 2015 avsätta ytterligare 100 miljoner kronor årligen för att stärka de ideella kvinnojourernas arbete.

Regeringen anför i årets budgetproposition (2015/16:1 utg.omr. 4 s. 21):

Det civila samhällets organisationer utför ett mycket viktigt och angeläget arbete med att stödja dem som har drabbats av brott. Deras arbete utgör ett betydelsefullt komplement till myndigheters och kommuners verksamheter. Åtgärder har vidtagits och kommer att vidtas för att stödja denna typ av frivilligorganisationer, bl.a. genom kraftigt höjda statsbidrag till verksamheter som stödjer våldsutsatta kvinnor och barn. Regeringen förväntar sig även att de avgiftshöjningar till brottsofferfonden som trätt i kraft 2015 kommer att möjliggöra ytterligare förstärkningar av stödet till brottsdrabbade och vittnen.

Regeringen anför även följande i årets budgetproposition (2015/16:1 utg.omr. 4 s. 54):

Under 2014 uppgick Brottsofferfondens intäkter till drygt 30 miljoner kronor, vilket var en minskning med cirka tre procent jämfört med föregående år. Drygt 27 miljoner kronor fördelades under året från fonden

till olika brottsofferinriktade projekt och verksamheter. Två tredjedelar av dessa medel beviljades till det civila samhällets organisationer i form av verksamhetsstöd, t.ex. vittnesstödsverksamhet och för utbildnings-, informations- och utvecklingsprojekt. Merparten av bidragen till de det civila samhällets organisationer avsåg stöd till brottsofferjourer. Vidare beviljades en tredjedel av fondens medel till viktinologiska forskningsprojekt inom olika ämnen och inriktningar. Kvinnor och män har beviljats medel i samma utsträckning.

Regeringen beslutade den 13 november 2015 att minst 75 procent av Brottsofferfondens medel ska tillfalla organisationer i det civila samhället som bedriver brottsofferstödande verksamhet. Regeringen uttalade i samband med beslutet att behovet av finansiering av det civila samhällets brottsofferstödande verksamheter är stort och konkurrensen om befintliga medel är hård. Brottssofferjourer och andra organisationer som arbetar med att stödja brottsoffer gör ett mycket viktigt arbete. Regeringen vill genom beslutet förbättra deras förutsättningar.

Justitieministern anför i ett svar på en interpellation den 11 februari 2016 att regeringen fr.o.m. i år genomför en kraftig förstärkning till brottsofferjourerna (svar på interpellation 2015/16:340, prot. 2015/16:66). Av samma interpellationssvar framgår att kvinnojourerna har fått kraftigt förstärkta resurser i och med att regeringen har avsatt 100 miljoner kronor årligen de närmaste åren.

Vittnesstödsverksamheten

Domstolsverket har tillsammans med Brottsoffermyndigheten regeringens uppdrag att gemensamt verka för att vittnesstödsverksamhet bedrivs vid samtliga tingsrätter och hovrätter (Ju2006/5404/KRIM). Brottsoffermyndigheten fick tillsammans med Domstolsverket i juni 2014 regeringens uppdrag att lämna förslag till en långsiktigt hållbar organisation för och finansieringen av vittnesstödsverksamheten (Ju2014/3767/KRIM). De ovan nämnda myndigheterna redovisade den 30 november 2015 uppdraget i rapporten Vittnesstöd – Förslag till en långsiktigt hållbar organisation för och finansiering av verksamheten. I rapporten föreslås att Domstolsverket och domstolarna ska ta ett större ansvar för att utveckla och sprida den centrala informationen om bl.a. möjligheterna att få tillgång till vittnesstöd. I rapporten föreslås att vittnesstödsverksamhetens finansiering bör bli mer långsiktig och stabil i framtiden. I första hand bör samordningen finansieras av allmänna medel som tillskjuts Brottsoffermyndigheten för fördelning till verksamheterna. I andra hand bör Brottsofferfonden även fortsättningsvis utgöra den främsta finansieringskällan för verksamheten. Brottsofferfonden bör dock tillskjutas allmänna medel som främst bör användas till att finansiera samordningen. Kraven på vilka föreningar som kan beviljas bidrag för samordning bör skärpas. Endast ansökningar från föreningar som uppfyller de grundläggande kraven i de nationella riktlinjerna för vittnesstödsverksamheten bör kunna beviljas bidrag. Rapporten bereds inom Regeringskansliet.

Med anledning av en motion som bereddes tillsammans med årets budgetproposition föreslog utskottet ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma till riksdagen med en redovisning av åtgärder för bättre information om möjlighet till vittnesstöd (bet. 2015/16:JuU1). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2015/16:106).

Stöd till offer för våld i nära relationer

Regeringen har vidtagit en rad åtgärder som är direkt kopplade till förslag från den nationella samordnaren mot våld i nära relationer. Bland dessa åtgärder finns ett regeringsuppdrag till Polismyndigheten och Socialstyrelsen om att bistå våldsutsatta med att hämta personliga tillhörigheter i hemmet. Kvinnojouurer har fått kraftigt förstärkta resurser i och med att regeringen har avsatt 100 miljoner kronor årligen de närmaste åren. Ökningen av avsättningen till kvinnojouurerna innebär mer än en tredubbling av kvinnojouurernas resurser (svar på interpellation 2015/16:340, prot. 2015/16:66).

Av 2016 års regleringsbrev till länsstyrelserna framgår att länsstyrelserna i Stockholms län, Skåne län och Västra Götalands län ska lämna stöd till utvecklingen av skyddat boende till våldsutsatta kvinnor. Särskild prioritet ska ges till utveckling av skyddat boende till våldsutsatta kvinnor i särskilt utsatta grupper. Länsstyrelsen i Stockholms län ansvarar för att samordna redovisningarna av uppdragen. Uppdraget och kostnader ska slutredovisas till regeringen (Socialdepartementet) senast den 15 mars 2017.

Barn-, äldre- och jämställdhetsministern har i skriftligt svar på fråga 2015/16:747 förklarat att det är kommunerna som, genom tvingande regler i socialtjänstlagen, ansvarar för att kvinnor som har utsatts eller riskerar att utsättas för våld, samt deras barn, får det stöd och skydd som de behöver. Det varken är eller ska vara ideella organisationers ansvar. Syftet med statsbidraget, som tillkom 2015, är att stödja kvinno- och tjejjourerna i deras viktiga arbete när det gäller bl.a. rådgivning, samtalsstöd, stöd i kontakter med myndigheter och annat praktiskt stöd, information, kompetensutveckling, säkerhetsåtgärder i skyddat boende samt stöd för att förebygga mäns våld mot kvinnor. Bidraget avser dock inte skyddat boende, eftersom regeringen bedömer att ett sådant bidrag skulle riskera att urholka socialtjänstens ansvar för sådan verksamhet. I den mån jourerna tillhandahåller sängplatser är grundprincipen att socialtjänsten ska betala för dem.

Identitetsstölder

Regeringen beslutade den 28 juni 2012 att ge en särskild utredare i uppdrag att undersöka om det finns ett behov av att förstärka det straffrättsliga skyddet för egendom och föreslå de författningsändringar som det finns anledning till (dir. 2012:73). I uppdraget ingick bl.a. att ta ställning till om sådana omständigheter som att brottsligheten haft systematiska inslag eller kan innebära en särskild integritetskränkning bör få större betydelse för brottsrubriceringen av förmögenhetsbrotten. Utöver de frågeställningar som nämns i direktiven har

utredaren ansett att det rymdes inom uppdraget att ta upp vissa andra frågor. En sådan fråga är om det finns skäl att kriminalisera olovlig användning av andra personers identitetsuppgifter. Utredningen, som tog namnet Egendomsskyddsutredningen, överlämnade i december 2013 betänkandet Stärkt straffrättsligt skydd för egendom (SOU 2013:85). Regeringen har i en lagrådsremiss, Straffrättsligt skydd mot olovlig identitetsanvändning, som lämnades den 11 februari 2016 behandlat utredningens förslag om olovlig användning av annans identitetsuppgifter.

I lagrådsremissen föreslår regeringen att ett nytt brott införs i brottsbalken, olovlig identitetsanvändning. Straffbestämmelsen syftar till att motverka missbruk av identitetsuppgifter och ge skydd mot den integritetskränkning det innebär att få dessa utnyttjade. Genom kriminaliseringen får den drabbade bättre möjlighet att ta till vara sin rätt. För straffansvar ska krävas att någon utger sig för att vara en annan person genom att olovligen använda den personens identitetsuppgifter och därigenom ger upphov till skada eller olägenhet för honom eller henne. Straffet föreslås vara böter eller fängelse i högst två år. Olovlig identitetsanvändning ska enligt förslaget få åtalas av åklagare endast om målsäganden anger brottet till åtal eller om åtal är påkallat från allmän synpunkt. Härutöver föreslås att brottet olaga förföljelse ska omfatta gärningar som utgör olovlig identitetsanvändning.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2016.

Utskottet har i betänkande 2013/14:JuU15 föreslagit ett tillkännagivande om att regeringen, med anledning av den stora skada som identitetsstölder kan vålla, bör se över om inte respekten för enskildas integritet kräver både straffrättsliga och andra åtgärder mot identitetsstölder och i förekommande fall vidta sådana åtgärder. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2013/14:159 och 2013/14:160).

Utskottet har även i betänkande 2014/15:JuU14 föreslagit ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma till riksdagen med ett förslag om att kriminalisera identitetsstölder. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:138).

Brottsofferportal

På Brottsoffermyndighetens webbplats finns en brottsofferportal som erbjuder lättillgänglig, samlad och aktuell information om bl.a. rättsprocessen, ersättningsmöjligheter och vanliga reaktioner i samband med brott. Praktiska anvisningar steg för steg och kontaktuppgifter till en rad myndigheter och ideella organisationer som kan erbjuda stöd och råd presenteras. Brottsofferportalen innehåller också en särskild avdelning riktad till sexualbrottsoffer.

Förlust av pass eller nationellt id-kort ska anmälas till polisen, som spärrar det. Uppgifterna lämnas därefter vidare till Schengen Information System (SIS) och Interpol.

Beslut om att lägga ned en förundersökning

Av 23 kap. 4 § rättegångsbalken (1942:740) framgår bl.a. att en förundersökning ska bedrivas så skyndsamt som omständigheterna medger och om det inte längre finns skäl för att fullfölja förundersökningen ska den läggas ned.

Av 23 kap. 4 a § rättegångsbalken följer bl.a. att en förundersökning också får läggas ned om fortsatt utredning skulle kräva kostnader som inte står i rimligt förhållande till sakens betydelse och det dessutom kan antas att brottets straffvärde inte överstiger fängelse i tre månader, eller om det kan antas att åtal för brottet inte skulle komma att ske till följd av bestämmelser om åtalsunderlåtelse i 20 kap. eller om särskild åtalsprövning samt något väsentligt allmänt eller enskilt intresse inte åsidosätts genom att förundersökningen läggs ned. Om det finns förutsättningar för att lägga ned en förundersökning enligt första stycket redan innan en sådan har inletts, får det beslutas att förundersökning inte ska inledas.

Beslut om att lägga ned en förundersökning skickas per post till målsäganden och innehåller information om varför beslutet fattats.

Är man missnöjd med en polis eller åklagares beslut att lägga ned en förundersökning kan man begära s.k. överprövning av beslutet. En begäran om överprövning skickas till den lokala polisen eller åklagarkammaren där beslutet fattades. För att ha rätt att begära överprövning ska personen ha ett berättigat intresse av att få saken prövad, såsom målsäganden. Det finns inga särskilda tidsfrister för överprövning. Information om möjligheten till överprövning finns bl.a. på Brottsoffermyndighetens webbplats.

Medling

Lagen (2002:445) om medling med anledning av brott gäller medling som anordnas av staten eller av en kommun med anledning av brott (1 §). Med medling avses att en gärningsman och en målsägande möts inför en medlare för att tala om brottet och följderna av detta (2 §). Medling ska ske i bägge parterns intresse. Målet ska vara att minska de negativa följderna av brottet. Medlingen ska syfta till att gärningsmannen får ökad insikt om brottets konsekvenser och att målsäganden ges möjligheter att bearbeta sina upplevelser (3 §).

Av 5 kap. 1 c § socialtjänstlagen (2001:403) framgår att kommunen ska sörja för att medling enligt lagen om medling med anledning av brott kan erbjudas när brottet har begåtts av någon som är under 21 år.

Av förarbetena till lagen framgår följande (prop. 2005/06:165 s. 49).

Den 1 juli 2002 trädde lagen (2002:445) om medling med anledning av brott i kraft. Sedan år 2003 har Brottsförebyggande rådet haft regeringens uppdrag att underlätta uppbyggnaden av landets medlingsverksamheter. Erfarenheterna från medling är goda. Medling i brottmål, särskilt för unga lagöverträdare, kan vara till fördel såväl för den unge lagöverträdaren som för brottsoffret. Den unge lagöverträdaren kan genom att konfronteras med

följderna av sitt brott komma till insikt om vad brottet inneburit för den drabbade, vilket kan leda till att han eller hon framdeles avhåller sig från brott. För brottsoffrets del kan ett möte med gärningsmannen vara ett sätt att bearbeta händelsen och lägga den bakom sig. Enligt regeringens uppfattning utgör detta goda skäl för att använda medling vid brott i större utsträckning. Därför bör medling vid brott göras allmänt tillgänglig i hela landet och ges en starkare ställning i rättssystemet.

Socialstyrelsen har i regleringsbrevet för 2011 fått i uppdrag av regeringen att följa upp hur kommunerna arbetar med medling avseende unga lagöverträdare och att analysera behovet av åtgärder för att utveckla medlingsverksamheten. Socialstyrelsen redovisade uppdraget i mars 2012 i rapporten *Medling vid brott avseende unga lagöverträdare – Uppföljning av hur kommunerna arbetar med medling samt analys av behov av åtgärder för att stödja medlingsverksamheten*.

Sammantaget visar uppföljningen att inte alla kommuner har någon organisation för att erbjuda medling och att medlingen skiljer sig åt över landet när det gäller vissa aspekter. Beträffande den tredje frågeställningen tyder resultaten på att det kommer in alltför få ärenden, beroende på att alla gärningspersoner som borde få frågan om ifall medlingsverksamheten får ta kontakt med dem, inte får denna fråga. Det framkommer också att det finns en bristande kunskap om medling hos berörda aktörer som ska samarbeta med medlingsverksamheten. Det handlar exempelvis om kunskap om vad medling är och om syftet med medling. Det finns också resultat som pekar på att det kan förekomma en bristande tilltro till medling inom rättsväsendet. Socialstyrelsens uppdrag har inte omfattat att belysa forskning om medling och effekter av medling men vill betona behovet av forskning för att få ett starkare kunskapsstöd som en utgångspunkt för att utveckla medlingen.

Socialstyrelsen konstaterar att det finns behov av följande:

- Information och kunskap från central nivå till lokal nivå från Domstolsverket, Kriminalvården, Rikspolisstyrelsen, Åklagarmyndigheten och Socialstyrelsen.
- Att berörda myndigheter, i första hand de rättsvårdande, utifrån ett helhetsperspektiv tar fram ytterligare underlag och belyser frågor och problem i syfte att presentera förslag till konkreta åtgärder inom alla aktörers områden.
- Forskning i Sverige om medling och medlingens effekter.

Nationell jourtelefon för brottsoffer

Brottsofferjouren består av lokala jurer runt om i landet, ett förbundskansli och en nationell stödlinje som är gratis att ringa till. Med hundratals ideellt utbildade medmänniskor stöder Brottsofferjouren varje brottsoffer, vittne och anhörig som söker hjälp, genom att lyssna, ge stöd och goda råd. Om det behövs kan brottsoffret få stöd vid kontakter med hjälpinstanser som kan ge t.ex. psykologisk hjälp, skyddat boende eller ekonomiskt understöd. Det kan vara skönt att få hjälp med myndighetskontakter och bra att få information om

rätten till skadestånd. Stödpersonen ger också vägledning i brottmålsprocessen. Utbildade s.k. vittnesstöd ger information om hur rättegången går till och ger stöd i samband med rättegången. Brottsoffret och vittnet behöver inte möta den tilltalade ensam.

Nationellt centrum för kvinnofrids kliniska enhet vid Akademiska sjukhuset i Uppsala driver på regeringens uppdrag den nationella stödtelefonen Kvinnofridslinjen. Kvinnor som utsatts för hot och våld kan ringa till Kvinnofridslinjen för att få stöd och hjälp. Kvinnofridslinjen är öppen dygnet runt, samtalet kostar ingenting och det syns inte på telefonräkningen. Även närstående och personer som möter våldsutsatta kvinnor i sitt yrke kan ringa, och den som vill kan vara anonym.

Utskottets ställningstagande

Den som får sin identitet stulen drabbas inte bara av en stor kränkning av den personliga integriteten, den drabbade tvingas också ägna mycket tid och möda åt att ordna upp situationen. Den drabbade måste i dag vända sig till i princip alla kreditupplysningsföretag för att i någon mån värja sig mot att bedragare tar krediter i den enskildes namn. Mer behöver göras av civilsamhället och näringslivet för att försvåra för de kriminella och därmed minska skadeverkningarna av identitetsstölderna. Det finns ett behov av en samlad funktion i form av en brottsofferportal dit de drabbade kan vända sig för att spärra sina identitetsuppgifter. I det sammanhanget måste särskilt kreditupplysningsföretagen ta sitt samhällsansvar genom att säkerställa att det går att enkelt och effektivt lindra effekterna för enskilda som drabbas av identitetsstöld. Det kan handla om att kreditupplysningsföretagen skapar en gemensam plattform och rutiner för samarbete mot id-kapningar och upprättar ett gemensamt telefonnummer för spärr av kreditupplysningar för den som utsatts för identitetsstöld. Utskottet föreslår därför att regeringen ska ta initiativ till att en brottsofferportal inrättas för dem som drabbats av bedrägerier och identitetskapningar. Därmed bifaller utskottet motionerna 2015/16:2649 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 3 och 2015/16:3072 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 12.

Utskottet anser att stöd till brottsoffer är en viktig fråga. Utskottet kan konstatera att regeringen arbetar med att förbättra och förstärka det brottsofferstödande arbetet. Som framgår av svar på interpellation 2015/16:340 har regeringen vidtagit ett antal åtgärder med anledning av de förslag som den nationella samordnaren mot våld i nära relationer lämnat. Bland annat har kvinnojourerna har fått förstärkta resurser. Även brottsofferjourerna har fått förstärkningar.

Brottsoffermyndigheten och Domstolsverket redovisade i juni 2014 rapporten Vittnesstöd – Förslag till en långsiktigt hållbar organisation för och finansiering av verksamheten. Förslagen bereds inom Regeringskansliet.

Mot bakgrund av det ovan anförda ser utskottet inte något skäl att bifalla motionsyrkandena 2015/16:578 (S) om att hitta mer långsiktiga

förutsättningar för brottsofferjourernas verksamhet, eller motion 2015/16:792 (V) yrkande 6 om att en översyn ska göras av hur finansieringen av brottsofferstöds- och vittnesstödsverksamheten ska se ut. Med anledning av den förstärkning som regeringen gett till kvinnojourernas verksamhet ser utskottet inte att det är nödvändigt med något initiativ från utskottets sida med anledning av motion 2015/16:1152 (M) yrkande 2. Utskottet konstaterar att denna förstärkning till bl.a. kvinnojourernas verksamhet även bör öka likvärdigheten i stödet till brottsoffer över hela landet och anser därför inte att det tillkännagivande som efterfrågas i motion 2015/16:3072 (M) yrkande 9 är nödvändigt.

Av förundersökningskungörelsen framgår att polisen är skyldig att informera målsäganden om möjligheten att få stödperson. Utskottet har förståelse för de synpunkter som förs fram i motion 2015/16:792 (V) yrkande 4 om polisens skyldighet att förmedla information till brottsoffer om möjligheten att få hjälp av en stödperson men anser inte att det tillkännagivande som efterfrågas i motionen är nödvändigt och avstyrker därför yrkandet.

Brottsofferjouren har en nationell jourtelefon för brottsoffer. Nationellt centrum för kvinnofrids kliniska enhet vid Akademiska sjukhuset i Uppsala driver på regeringens uppdrag den nationella stödtelefonen Kvinnofridslinjen. Utskottet ser mot denna bakgrund inte något skäl för att ställa sig bakom motion 2015/16:3072 (M) yrkande 10 om att upprätta en nationell jourtelefon för brottsoffer.

Utskottet konstaterar att avgiften till Brottsofferfonden nyligen höjts och ser inte skäl att ytterligare höja avgiften. Utskottet avstyrker därmed motion 2015/16:2685 (KD) yrkande 5.

Av socialtjänstlagen framgår att kommunen ska sörja för att medling enligt lagen om medling med anledning av brott kan erbjudas när brottet har begåtts av någon som är under 21 år. Utskottet anser att den medling med anledning av brott som görs är värdefull men ser inte skäl för den lagändring som begärs i motion 2015/16:2685 (KD) yrkande 6 om att medling ska erbjudas oavsett gärningsmannens ålder. Utskottet ser inte heller skäl att tillsätta en nationell samordnare för medling och avstyrker därmed samma motion yrkande 7.

Utskottet konstaterar att det följer av socialtjänstlagen att kommuner har en skyldighet att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Utskottet ser inte något skäl för ett tillkännagivande om kommuners skyldighet att finansiera brottsofferstöd, vilket efterfrågas i motion 2015/16:2685 (KD) yrkande 9.

Ett beslut om att lägga ned en förundersökning ska vara motiverat. Den som har ett berättigat intresse av att få saken prövad har rätt att begära omprövning av beslutet. Som framgår ovan finns information om detta bl.a. på Brottsoffermyndighetens webbplats. Utskottet har förståelse för den åsikt som förs fram i motion 2015/16:2685 (KD) yrkande 13 om att beslutet om att lägga ned en förundersökning även bör innehålla information om möjligheterna till

överprövning men vill inte ställa sig bakom ett sådant tillkännagivande. Utskottet avstyrker därmed motionsyrkandet.

Utskottet avstyrker således samtliga motionsyrkanden som behandlats i avsnittet.

Unga brottsoffer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner med bl.a. yrkanden om att barn som upplevt våld i nära relationer ska ges status som målsägande, om att barn som upplevt våld i nära relationer ska ses och behandlas som brottsoffer, om att reformen om brottsskadeersättning till barn som bevittnat ska följas upp och om att barn och unga som utsatts för sexualbrott ska få hjälp och adekvat vård i ett tidigare skede efter brottet.

Jämför reservationerna 22 (V), 23 (KD), 24 (L), 25 (M), 26 (M) 27 (C), 28 (KD) och 29 (KD).

Motionerna

I motion 2015/16:792 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 2 begärs att man ska utreda om barn som upplevt våld i nära relationer ska ges status som målsägande.

I partimotion 2015/16:1481 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 10 begärs att barn som upplevt våld i nära relationer ska ses och behandlas som brottsoffer.

I motion 2015/16:2336 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 1 begärs att man ska följa upp reformen om brottsskadeersättning till barn som bevittnat våld. I samma motion begärs även en sammanhållen tidsfrist för hela rättsprocessen när barn utsatts för brott (yrkande 5).

I motion 2015/16:2403 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 11 begärs att barn och unga som utsatts för sexualbrott ska få hjälp och adekvat vård i ett tidigare skede efter brottet.

I motion 2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 71 begärs att barnahus ska finnas tillgängliga över hela landet. I samma motion begärs att barn ska synliggöras i rättsprocesser och där barnen bevittnat våld (yrkande 73).

I motion 2015/16:1421 av Helena Bouveng (M) begärs att fler stödcentrum för unga brottsoffer ska inrättas. Även i motion 2015/16:2685 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 11 begärs att verksamheten med stödcentrum för ungs brottsoffer ska byggas ut.

I motion 2015/16:1014 av Carina Ohlsson m.fl. (S) begärs att man ska se över möjligheten att skapa ett nationellt centrum för barnfrid. Motionärerna

anför att anledningen till vår oförmåga att hjälpa utsatta barn bl.a. beror på kunskapsbrist om barn som utsätts för brott. Vidare finns det även organisatoriska brister då våra system inte är anpassade för att åstadkomma de samordnade insatser som krävs för att hjälpa barn som utsatts för övergrepp.

I motion 2015/16:2685 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om vikten av att ta brott av unga, mot unga, på allvar.

Bakgrund

Gällande rätt

Av 5 kap. 11 § socialtjänstlagen (2001:453) framgår bl.a. att det till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Socialnämnden ansvarar för att ett barn som utsatts för brott och barnets närstående får det stöd och den hjälp som de behöver. Socialnämnden ska också särskilt beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvarar för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver.

Allmänt

Vid Åklagarmyndigheten pågår ett tillsyns- och metodutvecklingsarbete där brottsofferperspektivet är en viktig aspekt. Det pågår bl.a. ett utvecklingsprojekt om hanteringen av brott mot barn där en översyn av sexualbrott på nätet mot unga brottsoffer ingår men även en granskning av kvaliteten i barnförhör i syfte att se om det finns behov av att vidta åtgärder för att säkerställa ett högt bevisvärde (prop. 2015/16:1 utg.omr. 4 s. 51).

De informationssatsningar som Brottsoffermyndigheten har genomfört har breddat och fördjupat kunskaperna om brottsutsattas rättigheter både hos professionella aktörer och ideellt verksamma. Under året har myndigheten särskilt satsat på information om brottskadeersättning och information till barn (s. 52).

Barn som bevittnat våld

Genom en ändring av brottsskadelagen (2014:322) som trädde i kraft den 15 november 2006 har barn som bevittnat våld mot en närstående möjlighet att få brottskadeersättning (prop. 2005/06:166, bet. 2005/06:JuU19, rskr. 2005/06:293). Ändringen syftade bl.a. till att synliggöra dessa barn. I samband med den ovan redovisade lagändringen ändrades också socialtjänstlagen (2001:453) genom att det slogs fast att barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna är att anse som offer för brott.

I förarbetena till lagändringen anförs bl.a. följande om att ge barn som bevittnat våld status som målsägande (prop. 2005/06:166 s. 24 f.).

Enligt regeringens uppfattning bör ett barn som bevittnat, men inte direkt utsatts för ett brott, inte heller ges de processuella befogenheter som är förenade med målsägandeställning. Målsägande är ett processuellt

begrepp som i rättegångsbalken används vid avgränsningen av vem som har rätt att åtala och ange ett brott. Enligt 20 kap. 8 § rättegångsbalken är målsägande den mot vilken ett brott är begånget eller som därav blivit förnärad eller lidit skada. I praxis har målsägandebegreppet sammanfattats så att målsägande vid ett visst brott är den eller de personer som med hänsyn till straffbudets syfte kan anses vara så direkt berörda av brottet att de framför andra personer inom brottets verkningsskrets bör betros med utövandet av den offentliga funktion som en straffalans innebär (jfr Agge och Thornstedt i NJA 1969 s. 364). En annan sak är att en talan om enskilt anspråk som väcks av ett barn som drabbats av personskada med anledning av ett brott mot en anhörig många gånger bör kunna föras i samband med åtal för brottet (se 22 kap. 1 § rättegångsbalken).

I förarbetena till den nya brottsskadelagen som trädde i kraft den 1 juli 2014 anför regeringen bl.a. följande (prop. 2013/14:94 s. 40).

Regeringen anser det viktigt att den rätt som finns för barn som bevittnar brott också kommer till användning. Fokus bör därför riktas mot att tillhandahålla rätt verktyg så att barnen uppmärksammas och ersättningen aktualiseras. Det är framför allt angeläget att berörda myndigheter uppmärksammar barn som har bevittnat brott. Som Rikspolisstyrelsen framhåller pågår ett arbete med att förbättra informationen till brottsoffer. Framför allt polis och åklagare har en viktig roll i att uppmärksamma barn som har bevittnat våld och andra övergrepp i nära relationer. För att dessa barn i högre grad ska synliggöras i förundersökningarna har regeringen även gett Brottsoffermyndigheten i uppdrag att genomföra utbildningsinsatser riktade till berörda yrkesgrupper. Genom utbildningsinsatserna kan dessa barns möjligheter att få brottsskadeersättning förbättras.

Enligt regeringen bör en positiv förändring kunna uppnås genom att det, vid sidan av ökad information och utbildning, införs kompletterande bestämmelser i myndigheternas regelverk. Utredningen anser t.ex. att det bör tydliggöras i förundersökningskungörelsen att målsäganden i förekommande fall ska informeras om att även ett barn som har bevittnat brott kan ha rätt till brottsskadeersättning. Utredningen anser också att det särskilt bör antecknas i förundersökningsprotokollet om det har funnits barn närvarande på brottsplatsen.

Som utredningen anför finns det anledning att vidta flera olika åtgärder för att anpassa och förbättra systemet i denna del, så att fler barn som har rätt till ersättning fångas upp. Regeringen avser att i förordning föreskriva att barn som har bevittnat brott och föräldrar till dessa barn ska få bättre information om rätten till brottsskadeersättning, och att dessa barn på ett bättre och mer direkt sätt ska uppmärksammas av berörda myndigheter.

I betänkandet Våld i nära relationer – en folkhälsofråga anför följande om rättigheter för barn som bevittnat våld i nära relationer (s. 191 f.).

Polisen har stora möjligheter att upptäcka barn som lever med våld. I 3 § polislagen finns också krav på polisen att fortlöpande samarbeta med myndigheterna inom socialtjänsten samt en erinran om skyldigheten att orosanmäla. I polisens handbok för brott i nära relationer uppmärksammas utredning av brott mot barn i ett särskilt kapitel. Med hänvisning till FN:s barnkonvention ska beslut som berör barn enligt handboken alltid föregås av en analys av vilka konsekvenser beslutet får för barnet. Nationella samordnarens erfarenheter är dessvärre att det ofta saknas ett barnperspektiv eller att barnen förbises. Det gäller framför allt barn som själva är utsatta för våld. Vid våld i nära relationer ska polisen ha ett tydligt barnperspektiv och som rutin fråga barn om det själv är utsatt, inte endast

om barnet har bevittnat våld. En första åtgärd är att se över polisens åtgärdskort för brott i nära relationer samt Rikspolisstyrelsens handbok.

Från Justitiedepartementet har informationen inhämtats att Barnombudsmannen i en skrivelse som kom in till regeringen under riksdagsåret 2009/10 begärt att barn som bevittnat våld ska ges status som målsägande. Samma krav finns även i en årsrapport från Barnombudsmannen (2007) som lämnats till Socialdepartementet och sedan överlämnats till Justitiedepartementet. Frågan bereds inom Regeringskansliet.

Uppföljning av brottskadeersättning till barn som bevittnat våld

Brottsoffermyndigheten ska enligt uppgift i regleringsbrevet för 2015 och 2016 till regeringen återrapportera erfarenheterna från hanteringen av brottskadeersättning till barn som har bevittnat våld. Antalet ärenden och den sammanlagda respektive genomsnittliga storleken på utbetald ersättning ska särskilt framgå.

Sammanhållen tidsfrist

Enligt 2 a § förundersökningskungörelsen (1947:948) ska förundersökning där målsäganden vid tiden för anmälan inte fyllt 18 år bedrivs särskilt skyndsamt, om brottet riktats mot målsägandens liv, hälsa, frihet eller frid och det för brottet är föreskrivet fängelse i mer än sex månader. Förundersökningen ska vara avslutad och beslut fattat i åtalsfrågan så snart det kan ske och inom tre månader efter den tidpunkt då det finns någon som är skäligen misstänkt för brottet. Tidsfristen får överskridas endast om det är motiverat med hänsyn till utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter.

I promemorian Skyndsamhetskrav och tidsfrister i ärenden med unga misstänkta (Ds 2013:30) anförs att det är viktigt med en skyndsam handläggning i hela rättskedjan såväl i ärenden med unga misstänkta som i ärenden med unga målsägande. En utdragen handläggning innebär påfrestningar för den misstänkte, för målsäganden och för deras anhöriga. En skyndsam handläggning kan förbättra förutsättningarna för en högre kvalitet på brottsutredningen, liksom för bättre och snabbare behandlingsåtgärder. En utdragen process kan försämra allmänhetens förtroende för rättsväsendet liksom de unga personernas förtroende för vuxenvärlden i stort. För unga misstänkta kan vidare en skyndsam handläggning ha ett pedagogiskt värde genom att sambandet mellan brott och reaktion betonas. För unga målsägande kan en skyndsam handläggning innebära att risken för fortsatta övergrepp minskar. I promemorian föreslås bl.a. samordnade regler om särskilda skyndsamhetskrav och tidsfrister under förundersökningen i ärenden med unga misstänkta respektive unga målsägande. Vidare föreslås att ett särskilt skyndsamhetskrav och tidsfrister införs i vissa mål i domstol med unga målsägande. Promemorians förslag bereds inom Regeringskansliet.

Hjälp till unga brottsoffer

I betänkandet Våld i nära relationer – En folkhälsofråga föreslås följande angående stöd till unga brottsoffer (s. 72).

Forskning och erfarenhet visar att barn som direkt eller indirekt utsätts för våld i nära relationer är en särskilt utsatt grupp. Barn som varit våldsdrabbade löper större risk att utveckla sociala och beteenderelaterade problem. De operativa arbetsgrupperna bör därför ha ett särskilt ansvar att tillgodose att barn i våldsutsatta familjer får stöd och hjälp. Förutom att barn, beroende på deras ålder och mognad, ska kunna medverka och bli lyssnade på i den operativa arbetsgruppens möten då frågor som berör barnet diskuteras, bör en särskilt utpekad person få i uppdrag att stödja och hjälpa barnet. En sådan barnlots ska utses av socialtjänsten och denna ska särskilt följa och beakta barnets bästa i den operativa arbetsgruppen. Barnlotsen kan även fungera som länk mellan exempelvis vårdnadshavarna, barn och ungdomspsykiatri, förskolan och skolan. Barnlotsen behöver ha en ännu mer sammanhållande funktion än lotsen för vuxna.

I betänkandet föreslås också följande (s. 147).

Socialstyrelsen uppdras att inrätta ett nationellt kunskapscenter om våld och övergrepp mot barn. Kunskapscentret ska ansvara för den nationella samordningen av kunskap på området. Arbetet ska inriktas mot kunskapsbehoven kring barnahusens målgrupp.

I augusti 2014 fick Socialstyrelsen i uppdrag av regeringen att göra en utlysning bland statliga universitet och högskolor i Sverige och föreslå för regeringen vilket lärosäte som bör få i uppdrag att vara ett nationellt centrum för kunskap om våld och andra övergrepp mot barn. Socialstyrelsen föreslog då Linköpings universitet, som i ett regeringsbeslut den 17 juni 2015 fick uppdraget att samla och sprida kunskap om våld och andra övergrepp mot barn (S2012/275/FST). Centret i Linköping har fått namnet Barnafriad och ska ta fram kunskap om våld och andra former av övergrepp mot barn i syfte att förbättra de förebyggande åtgärderna. Ett annat fokus är att utveckla metoder för tidig upptäckt av övergrepp och att utveckla effektiva insatser som bidrar till att skydda och stödja barn som utsatts för våld och andra övergrepp.

Barnahus

På uppdrag av regeringen har Rikspolisstyrelsen i samverkan med Åklagarmyndigheten, Rättsmedicinalverket och Socialstyrelsen tagit fram nationella riktlinjer för samverkan kring barn som misstänks vara utsatta för brott. Syftet med riktlinjerna är att säkerställa att samverkan mellan berörda myndigheter vid utredningar kring barn sker på ett effektivt och rättssäkert sätt med ett konsekvent barnperspektiv. Enligt riktlinjerna ska arbete med brottsutsatta barn främst ske i s.k. barnahus, men även på orter där sådana saknas ska samverkan ske. Förfarandet för när barn hörs under förundersökningen ska präglas av ett konsekvent barnperspektiv. Polisen arbetar därför enligt särskilda metoder när offret är ett barn. Förhör hålls av särskilt utbildad personal antingen i barnahus eller i speciellt inredda förhörssal för barn hos polisen för att barnet ska slippa besöka olika

inrättningar och upprepa sin historia. Videoförhör används för att barnet inte ska behöva närvara vid rättegången (prop. 2012/13:111 s. 93).

Riksdagen har efter förslag från utskottet i ett tillkännagivande under våren 2013 uppmanat regeringen att stimulera myndigheternas arbete med att inrätta fler barnahus (2013/14:JuU18, rskr. 2013/14:177). Enligt utskottets uppfattning borde det finnas minst ett barnahus i varje län. I tillkännagivandet anförde riksdagen också att regeringen även bör arbeta för att barnahusens uppdrag ska omfatta barn upp till 18 år, att barnahusens verksamhet utvecklas genom forskning och samverkan samt att verksamheten utvärderas.

Regeringen anför i skrivelse 2014/15:75 att detta tillkännagivande och ett flertal andra frågor och förslag som rör hanteringen av barn i brottmål bereds i Regeringskansliet, bl.a. förslagen från den nationella samordnaren mot våld i nära relationer. En annan aspekt att ta hänsyn till är den myndighetsombildning rörande polisen som genomfördes den 1 januari 2015. Eventuella ytterligare initiativ gällande barnahus övervägs i samband med beredningen av förslagen från bl.a. den nationella samordnaren mot våld i nära relationer (s. 24).

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan ändrades brottsskadelagen 2006 så att barn som bevittnat våld mot en närstående har möjlighet att få brottsskadeersättning. Ändringen syftade bl.a. till att synliggöra dessa barn. I samband med detta ändrades också socialtjänstlagen genom att det slogs fast att barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna är att anse som offer för brott. Som regeringen uttalar i förarbetena till ändringen i brottsskadelagen som trädde i kraft den 1 juli 2014 är det angeläget att förbättra systemet så att fler barn som har rätt till brottsskadeersättning då de bevittnat våld mot närstående uppmärksammas. Utskottet anser att denna fråga är angelägen och konstaterar att ett flertal olika åtgärder också har vidtagits, bl.a. vad gäller polisens arbete, och anser inte att ett sådant tillkännagivande som begärs i motion 2015/16:1481 (FP) yrkande 10 är nödvändigt och avstyrker yrkandet. Utskottet avstyrker mot denna bakgrund även motion 2015/16:2568 (KD) yrkande 73 om att synliggöra barn i rättsprocesser där barn bevittnat våld.

Brottsoffermyndigheten har enligt de senaste två årens regleringsbrev i uppgift att återrapportera erfarenheterna från hanteringen av brottsskadeersättning till barn som bevittnat våld. Utskottet anser därför att det tillkännagivande om att följa upp reformen om brottsskadeersättning till barn som bevittnat våld som efterfrågas i motion 2015/16:2336 (M) yrkande 1 får anses i huvudsak tillgodosett och avstyrker därför yrkandet.

I promemorian Skyndsamhetskrav och tidsfrister i ärenden med unga misstänkta (Ds 2013:30) föreslås bl.a. samordnade regler om särskilda skyndsamhetskrav och tidsfrister i ärenden med unga målsäganden samt införande av ett särskilt skyndsamhetskrav och tidsfrister i vissa mål i domstol med unga målsägande. Förslagen i promemorian bereds inom

Regeringskansliet. Utskottet vill inte föregripa det arbete som pågår och avstyrker därför motion 2015/16:2336 (M) yrkande 5.

Enligt information från Regeringskansliet (Justitiedepartementet) bereds frågan om huruvida barn som bevittnat våld ska ges status som målsägande inom Regeringskansliet. Utskottet vill inte föregripa denna beredning och avstyrker därför yrkande 2015/16:792 (V) yrkande 2.

Frågan om stöd och hjälp till unga brottsoffer är angelägen. Den nationella samordnaren mot våld i nära relationer lämnade förslag som syftar till att förbättra stödet till unga brottsoffer. Regeringen kommer att överväga eventuella ytterligare initiativ när det gäller barnahus i samband med beredningen av förslagen från den nationella samordnaren mot våld i nära relationer. Som framgår har riksdagen också i ett tillkännagivande uppmanat regeringen att stimulera myndigheternas arbete med att inrätta fler barnahus. Utskottet ser därför inte något skäl att nu ställa sig bakom de tillkännagivanden som efterfrågas i motionerna 2015/16:2403 (C) yrkande 11 om att barn och unga som utsatts för sexualbrott ska få hjälp i ett tidigare skede, och 2015/16:2568 (KD) yrkande 71 om att barnahus ska finnas tillgängliga över hela landet. Utskottet avstyrker, bl.a. mot bakgrund av det arbete som pågår, även de förslag om att inrätta fler stödcentrum för unga brottsoffer och om att bygga ut denna verksamhet som framförs i motionerna 2015/16:1421 (M) och 2015/16:2685 (KD) yrkande 11.

Linköpings universitet har under 2015 fått regeringens uppdrag att samla och sprida kunskap om våld och andra övergrepp mot barn. Centret har fått namnet Barnafrid. I uppdraget ingår även att utveckla metoder för att tidigt upptäcka övergrepp och utveckla effektiva insatser som bidrar till att skydda och stödja barn som utsatts för våld och andra övergrepp. Utskottet anser mot denna bakgrund att den begäran som framförs i motion 2015/16:1014 (S) får anses vara i huvudsak tillgodosedd och avstyrker därför yrkandet.

Utskottet instämmer i och för sig i vad motionärerna framför i motion 2015/16:2685 (KD) yrkande 1 om vikten av att ta brott av unga, mot unga, på allvar men anser inte att något sådant tillkännagivande är nödvändigt. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandet.

Ersättning till brottsoffer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en översyn av bestämmelserna om brottsskadeersättning och solidariskt betalningsansvar och om att nivåerna på skadestånden ska bli rimligare.

Jämför reservationen 30 (SD, KD).

Motionerna

I motion 2015/16:819 av Hillevi Larsson m.fl. (S) begärs att bestämmelserna om brottsskadeersättningen och solidariskt betalningsansvar bör ses över. Motionärerna anför att dagens bestämmelser om solidariskt betalningsansvar kan leda till stora problem för den enskilde.

I motion 2015/16:2685 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 2 begärs att nivåerna på skadestånden bör bli rimligare. Motionärerna anför att de skadestånd för kränkning som tilldöms i Sverige är låga både ur ett internationellt perspektiv och i förhållande till vad allmänheten anser vara en rimlig nivå.

Bakgrund

Solidariskt betalningsansvar

När två eller flera ska ersätta en skada är huvudregeln att de svarar solidariskt för skadeståndet (6 kap. 4 § skadeståndslagen [1972:207]). Avsikten är bl.a. att underlätta för den som drabbas av skadan så att denne kan rikta krav på hela ersättningen till vem som helst av dem som orsakat skadan. Det är inte ovanligt att flera gärningspersoner döms för samma brott och blir solidariskt betalningsansvariga mot brottsoffret. Denna kan då välja att rikta krav på hela skadeståndsbeloppet mot en av gärningsmännen, som sedan i sin tur får kräva ersättning från övriga medansvariga. Enligt brottsskadelagen (2014:322) ska man vid bestämmande av brottsskadeersättning avräkna skadestånd som har betalats eller bör kunna bli betalt till den skadelidande på grund av skadan. Sådan avräkning görs även när det finns flera solidariskt skadeståndsansvariga. Rätten till brottsskadeersättning finns då först som det visar sig att samtliga gärningsmän saknar betalningsförmåga.

Skadeståndsnivåer

Med ideella skador avses skador som inte är av ekonomisk natur, främst fysiskt och psykiskt lidande vid personskador och kränkning av den personliga integriteten. Den 1 januari 2002 gjordes flera ändringar i skadeståndslagen (1972:207) i syfte att stärka rätten till skadestånd för ideell skada (prop.

2000/01:68, bet. 2000/01:LU19, rskr. 2000/01:216). Bland annat infördes tydligare regler om kränkningsersättning vid brott och hur ersättningen ska bestämmas. Ersättning för kränkning är en särskild form av ideellt skadestånd som inte förutsätter att någon fysisk skada har uppkommit. Enligt 2 kap. 3 § skadeståndslagen ska den som allvarligt kränker någon annan genom brott som innefattar ett angrepp mot dennes person, frihet, frid eller ära ersätta den skada som kränkningen innebär.

I 5 kap. 6 § första stycket skadeståndslagen anges att skadestånd med anledning av kränkning bestäms efter vad som är skäligt med hänsyn till handlingens art och varaktighet. Det ska särskilt beaktas om handlingen

- haft förnedrande eller skändliga inslag
- varit ägnad att framkalla allvarlig rädsla för liv eller hälsa
- riktat sig mot någon med särskilda svårigheter att värja sin personliga integritet
- inneburit missbruk av ett beroende- eller förtroendeförhållande
- varit ägnad att väcka allmän uppmärksamhet.

I proposition 2000/01:68 behandlade regeringen också frågor om ersättningens storlek. Regeringen konstaterade att det hade skett betydande höjningar av ersättningarna på senare år och att höjningarna var betydligt kraftigare än vad som följer av ändringarna i penningvärdet. Regeringen anförde vidare att det i den allmänna debatten ofta hävdades att skadestånden i Sverige för kränkning av den personliga integriteten låg på en påfallande låg nivå vid en internationell jämförelse. Detta torde inte längre kunna hävdas, om man bortser från rättssystem där skadeståndet har ett delvis annat syfte. Regeringens slutsats var att ersättningsnivåerna hade utvecklats och utvecklades på ett sådant sätt att det inte fanns anledning att ingripa med lagstiftning. Enligt regeringen borde det liksom tidigare vara de rättstillämpande organens uppgift att bestämma kränkningsersättningens storlek och i samband med detta göra en skönsmässig bedömning baserad på förhärskande etiska och sociala värderingar (s. 45–47 och 53–56).

Polisen samarbetar med Åklagarmyndigheten för att förbättra målsägandes möjligheter att få sina skadeståndsanspråk tillgodosedda. Under 2014 har bl.a. en handledning tagits fram för att ge vägledning vid utredning av skadestånd i de polisiära förundersökningarna (s. 51).

Utskottet har vid beredningen av allmänna motioner från 2014 avstyrkt motionsyrkanden om att kraftigt höja skadeståndsnivåer till offer för bl.a. sexualbrott, grov kvinnofridskränkning, med motiveringen att det bör vara rättstillämpningens uppgift att bestämma ersättningens storlek (bet. 2014/15:JuU18 s. 35).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att brottsskadelagen nyligen varit föremål för en översyn och ser inte skäl för det tillkännagivande som begärs i motion 2015/16:819 (S)

om att bestämmelserna om brottsskadeersättning och solidariskt betalningsansvar ska ses över. Utskottet avstyrker yrkandet.

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande och anser att det är rättstillämpningens uppgift att bestämma ersättningens storlek. Utskottet avstyrker därmed motion 2015/16:2685 (KD) yrkande 2 om att nivåerna på skadestånden ska bli mer rimliga.

Motioner som bereds förenklata

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår 16 motionsyrkanden med olika förslag som har behandlats och avslagits tidigare under valperioden.

Utskottets ställningstagande

Motionsyrkandena i bilaga 2 överensstämmer helt eller i huvudsak med yrkanden som utskottet har behandlat och avstyrkt tidigare under valperioden. Utskottet ser ingen anledning att nu göra en annan bedömning. Motionsyrkandena behandlades i betänkande 2014/15:JuU18. Riksdagen följde utskottets förslag och avslög yrkandena.

Reservationer

1. **Handlingsplan mot sexualbrott, punkt 1 (V)**

av Linda Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:959 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 24.

Ställningstagande

Det förebyggande arbetet mot våldtäkt och sexuellt våld behöver förbättras. Vidare behövs ett förbättrat psykosocialt stöd till dem som blivit utsatta för denna typ av brottslighet. Regeringen bör därför ta fram en handlingsplan mot våldtäkt och sexuellt våld med kartläggning av vilka områden som behöver förbättras och förslag på konkreta åtgärder. Regeringen bör vidta den åtgärd som vi nu efterfrågat.

2. **Nytt kodningssystem för visst brott, punkt 3 (V)**

av Linda Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:959 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 25.

Ställningstagande

FN:s kommitté för avskaffande av diskriminering av kvinnor uppmanar Sverige att samla in omfattande statistik uppdelad på kön, ålder och våldstyp samt förhållandet mellan gärningsmannen och brottsoffret när det gäller våld mot kvinnor. I brottsstatistiken bör därför gärningsmannens kön och relation till offret framgå. Regeringen bör därför ge i uppdrag till Rikspolisstyrelsen

att utveckla ett nytt kodningssystem för brott där kvinnor över 15 år misshandlats. Regeringen bör vidta de åtgärder som vi nu efterfrågat.

3. Ökade resurser till arbete för att förebygga våld mot kvinnor, punkt 4 (KD)

av Andreas Carlson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:1994 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 20.

Ställningstagande

Det är av största vikt att åtgärder vidtas som dels förebygger våldet, dels säkerställer den misshandlade kvinnans trygghet och säkerhet. För att nå fram till detta måste samarbetet mellan berörda myndigheter fördjupas och handläggningen bli effektivare. Välutbildade poliser med kunskaper om orsakerna till våldsbrott och om hur våldet påverkar offret kan positivt bidra till kvinnans fortsatta agerande och hennes möjligheter att bli av med det ständiga hotet om misshandel. Både polis och åklagare kan fortfarande göra mer i arbetet med att bekämpa våldet mot kvinnor. Hela rättskedjan måste arbeta snabbare och effektivare. Det är viktigt att Polisen fördelar resurserna på ett sådant sätt att arbetet mot våld mot kvinnor kan utföras tillfredsställande. Regeringen bör vidta de åtgärder som tillgodoser det jag nu har anfört.

4. Anmälan av våld i nära relationer, punkt 5 (M)

av Beatrice Ask (M), Anders Hansson (M), Ellen Juntti (M) och Tina Ghasemi (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2334 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Det är ett stort problem att många av brotten som begås i nära relationer aldrig polisanmäls. Det är också vanligt att den som utsatts för brott vill dra tillbaka sin polisanmälan. När någon polisanmäler ett brott är det viktigt att den som gjort en polisanmälan vidhåller den och att polisutredningen fullföljs.

Det är angeläget att arbeta för att fler ska polisanmäla när de utsatts för brott i en nära relation, men det är också viktigt att arbeta för att de som anmäler inte vill ta tillbaka sin polisanmälan. Det finns flera goda exempel på det, t.ex. Relationsvåldscentrum i Stockholm som sätter in brottsoffers stöd inom 48 timmar efter polisanmälan och ger kunskap och kraft till den utsatte att genomgå brottsutredningen. Verksamheten har bidragit till att fler ärenden om våld i nära relationer leder till åtal och att samarbetet mellan polis och socialtjänst har förbättrats.

Regeringen bör återkomma med förslag som tillgodoser det vi nu anfört.

5. Förslagen från den nationella samordnaren mot våld i nära relationer, punkt 6 (M)

av Beatrice Ask (M), Anders Hansson (M), Ellen Juntti (M) och Tina Ghasemi (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2334 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

För att åstadkomma en kraftsamling mot våld i nära relationer utsåg den tidigare regeringen en nationell samordnare mot våld i nära relationer. I uppdraget ingick att samla berörda aktörer för att öka kvaliteten och effektiviteten i arbetet samt att se över hur det förebyggande arbetet kan förbättras och hur stöd och skydd till våldsutsatta kan utvecklas.

Sommaren 2014 överlämnades ett 50-tal förslag om hur samhällets insatser mot våld i nära relationer kan utvecklas. Förslagen remitterades och sedan har inga förslag presenterats från regeringen. Vi anser att det är viktigt att det intensiva arbetet mot våld i nära relationer fortsätter och är därför angelägna om att regeringen skyndsamt bereder förslagen.

Regeringen bör vidta åtgärder som medför att det vi nu anfört blir tillgodosett.

6. Det preventiva arbetet mot sexualbrott, punkt 7 (C)

av Johan Hedin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2403 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 10.

Ställningstagande

När det gäller djupt integritetskränkande brottstyper som sexualbrott är barn och ungdomar en mycket sårbar grupp. Konsekvenserna av sexualbrott för ett barn kan vara ännu mer långtgående och allvarliga än de är för vuxna personer.

Det finns ett stort behov av nya kunskaper om sexualbrott mot barn. Enligt Brås rapport 2011:6 (Polisanmälda våldtäkter mot barn) säger preventionsforskare att det är viktigt att samhället har förebyggande strategier mot sexuella övergrepp. Det saknas enligt rapporten en övergripande sammanställning av hur situationen ser ut på det förebyggande området i Sverige och som beskriver vad som i dag görs på de olika preventionsnivåerna, vem som har ansvar för att se till att det görs samt vilka aktörer som gör det.

Jag anser att preventionsarbetet mot sexualbrott ska drivas framåt inom EU, på riks- och landstingsnivå samt kommunal nivå. Särskilt fokus ska läggas på att skydda våra barn.

Regeringen bör vidta åtgärder som medför att det vi nu anfört blir tillgodosett.

7. En brottsförebyggande strategi, punkt 8 (KD)

av Andreas Carlson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2686 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 3.

Ställningstagande

Ett rättssamhälles uppbyggnad är en långsiktig process som förutsätter allmänhetens delaktighet och deltagande. Varje bärande värdesystem i ett rättssamhälle bygger på en process av införlivande av värden, värderingar och normer. Detta är särskilt viktigt de allra första åren under uppväxten. Därför har familjen ett speciellt ansvar. Men även andra delar i ett barns uppväxt har stor betydelse, t.ex. förskolan, skolan, socialvården och olika medier. Politiken borde inriktas främst på att stärka och stödja familjerna men också på barnomsorgens och skolans betydelse.

Förebyggande arbetet är huvudstråket i ambitionen att minska brottsligheten. Jag menar därför att en brottsförebyggande strategi bör utvecklas som bl.a. är inriktad på fostran och värdeöverföring i familjen, förskolan och socialvården för att förhindra nyrekrytering. En annan huvudlinje i den brottsförebyggande strategin är att verka för minskat alkohol- och drogmisbruk, vilket har visat sig starkt korrelera till brottslighet.

Regeringen bör återkomma med ett förslag som tillgodoser det jag nu anfört.

8. Stärkta skyddsmöjligheter till personer som lever under hedersförtryck, punkt 9 (SD)

av Kent Ekeröth (SD) och Adam Marttinen (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:3099 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 27.

Ställningstagande

Tryggheten för de personer som utsatts för hedersrelaterade brott måste prioriteras högt av rättsväsendet, socialtjänsten och andra som kan komma i kontakt med personer drabbade av hedersförtryck. Rädsla för framtida repressalier ska inte utgöra ett hinder för att söka hjälp eller för att göra en polisanmälan. Det är av yttersta vikt att samhället kan ge de utsatta adekvat 30 hjälp och skydd som kan sättas in snabbt. Vidare är det viktigt att den hotbild som finns mot offren tas på största allvar. Det är inte acceptabelt att individer med en känd hotbild till följd av frigörelse från hedersförtryckande familjer riskerar sin hälsa och sitt liv på grund av att samhället underlåtit sig att tillhandahålla tillräckligt skydd. Vi anser att de personer som lever under en 35 ständig hotbild till följd av hedersförtryck ska ges stärkta skyddsmöjligheter. Regeringen bör tillgodoser det vi nu anfört.

9. Ytterligare åtgärder för att förhindra tvångsäktenskap, punkt 11 (M, C, L, KD)

av Beatrice Ask (M), Johan Hedin (C), Anders Hansson (M), Roger Haddad (L), Andreas Carlson (KD), Ellen Juntti (M) och Tina Ghasemi (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2645 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 2.

Ställningstagande

Den lagreform mot tvångsäktenskap som den tidigare regeringen genomförde 2014 innebär att Sverige inte längre erkänner äktenskap som ingåtts utomlands via ombud, att skyddet mot barnäktenskap stärkts och att äktenskapstvång kriminaliserats. Alliansen anser att det krävs ytterligare insatser för att motverka tvångsgifte och hot om tvångsgifte. Det kan exempelvis handla om tydliga och riktade informationskampanjer. Det bör också övervägas om en separat tvångsäktenskapsenhet behövs för att hantera frågor om tvångsäktenskap hos polisen eller någon annan myndighet.

Regeringen bör vidta åtgärder som medför att det vi nu anfört blir tillgodosett.

10. Kontaktförbud avseende den gemensamma bostaden, punkt 12 (V)

av Linda Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:792 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 1.

Ställningstagande

Jag anser att det finns skäl för att överväga en förlängning av giltighetstiden för kontaktförbud avseende den gemensamma bostaden. Förslagsvis bör

förbudstiden förlängas med en månad, vilket borde leda till ökade möjligheter för skyddspersonen att ordna boendesituationen själv eller genom socialtjänsten. Detta har också den nationella samordnaren mot våld i nära relationer föreslagit. Regeringen bör återkomma med ett förslag som tillgodoser det jag nu har anfört.

11. Utökad användning av fotboja vid kontaktförbud, punkt 14 (L)

av Roger Haddad (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2015/16:1214 av Said Abdu (FP) och
2015/16:2791 av Roger Haddad m.fl. (FP) yrkande 1 och
bifaller delvis motionerna
2015/16:1152 av Annicka Engblom m.fl. (M) yrkande 3 i denna del och
2015/16:2431 av Annika Qarllsson m.fl. (C) yrkande 13 i denna del.

Ställningstagande

Jag anser att fotboja ska användas också vid utvidgat kontaktförbud, i stället för bara vid särskilt utvidgat kontaktförbud som är fallet i dag. Detta skulle medföra att frizonen för kvinnan blir större och att fotboja kan meddelas som en förstahandsåtgärd. Jag anser att både hotbilden och offrets rätt till rörelsefrihet ska väga tyngre än i dag. Det är inte rimligt att man ska behöva vänta på att ett kontaktförbud utan fotboja misslyckas innan ett kontaktförbud med fotboja kan meddelas. Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det jag nu anfört.

12. Utökat område för kontaktförbud, punkt 15 (L)

av Roger Haddad (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2791 av Roger Haddad m.fl. (FP) yrkande 2.

Ställningstagande

Jag anser också att området för kontaktförbudet ska ökas, vilket kräver att lagen ändras så att särskilt utvidgat kontaktförbud ska kunna meddelas i fler fall och i särskilt allvarliga fall kunna gälla en hel kommun eller flera kommuner – ett kommunalt vistelseförbud eller en omvänd kommunarrest för förövaren. Brottsoffrets rätt till en skyddad zon måste gå före gärningsmannens rörelsefrihet.

Regeringen bör återkomma med ett lagförslag som tillgodoser det jag nu anfört.

13. Förenkla utfärdandet av kontaktförbud, punkt 17 (SD)

av Kent Ekeröth (SD) och Adam Martinen (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2813 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

I dag är det alldeles för svårt för en utsatt kvinna att få en ansökan om kontaktförbud beviljad mot en man som riskerar att utsätta henne för kvinnovåld. Brottsförebyggande rådet har uppmärksammat detta och påtalar att så många som 70 procent av alla som ansökte om kontaktförbud 2012 fick avslag på sin ansökan. För det andra är det ett rent lotteri om vem som får kontaktförbud beviljat. Det finns oacceptabla skillnader geografiskt i Sverige när det gäller hur lätt det är att få en ansökan om kontaktförbud beviljad.

Vi vill att lagstiftningen ska ändras så att det ska bli betydligt lättare än i dag för utsatta kvinnor att få kontaktförbud utfärdade. När detta görs vill vi även att lagstiftningen utformas så att sannolikheten att få en ansökan om kontaktförbud beviljad blir mer rättssäker och därmed också mer enhetlig geografiskt. Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det vi nu anfört.

14. Information om möjligheterna till stödperson, punkt 19 (V)

av Linda Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:792 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 4.

Ställningstagande

Enligt 13 a § förundersökningskungörelsen (1947:948) finns en skyldighet att bl.a. förmedla information till målsäganden om rättegångsbalkens regler för stödperson samt om vilka myndigheter, organisationer och andra som kan lämna stöd och hjälp. Nyligen presenterad statistik från Brottsofferjouren Sverige (Boj) visar på en låg grad av förmedling samt att polisens förmedling till Brottsofferjouren fortsätter att minska. På flera håll fungerar förmedlingen bra, men ambitionsnivån och förutsättningarna måste generellt sett höjas för att alla brottsutsatta ska ha lika goda möjligheter till stöd oavsett var i landet de bor. Ett sätt skulle kunna vara att ställa upp krav på att informationen ska lämnas såväl skriftligt som muntligen samt att det görs en uppföljning för att säkerställa att målsäganden tillgodogjort sig innehållet i informationen.

Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag på hur efterlevnaden av 13 a § förundersökningskungörelsen kan förbättras.

15. Utöka avgiften till Brottsofferfonden, punkt 23 (KD)

av Andreas Carlson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2685 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 5.

Ställningstagande

Brottsofferfondens syfte är att ge ekonomiskt stöd till brottsofferprojekt och viktimologisk forskning. Brottsofferfonden byggs huvudsakligen upp av en särskild avgift som varje dömd person ska betala om brottet kan straffas med fängelse samt den dagliga avgiften för fotboja. I dag är denna avgift 800 kronor. Jag anser att avgiften bör höjas till 1 000 kronor. Regeringen bör vidta åtgärder som medför att det vi nu anfört blir tillgodosett.

16. Erbjudande om medling oavsett gärningsmannens ålder, punkt 24 (KD)

av Andreas Carlson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2685 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 6.

Ställningstagande

Medling innebär att en gärningsman och en målsägande möts inför en medlare för att tala om brottet och följderna av detta. Medlingen ska ske i bägge parterers intresse. Att en förövare kan be om ursäkt och få insikt om skadorna av sitt handlande kan vara än mer effektivt när det gäller ungdomar. Medling kan också ses som en rehabiliteringsåtgärd för den som utsatts för brott. Här kan man få svar på frågor som ”varför hände det just mig?” och ”behöver jag vara rädd för dig i framtiden?”.

I dag är kommunerna skyldiga att erbjuda medling då gärningspersonen är under 21 år. Detta innebär återigen att gärningspersonens förhållanden står i fokus. Kommunerna bör enligt min uppfattning vara skyldiga att erbjuda medling oavsett de inblandade personernas ålder. Regeringen bör återkomma med förslag som tillgodoser det vi nu har anfört.

17. En nationell samordnare för medling, punkt 25 (KD)

av Andreas Carlson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2685 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 7.

Ställningstagande

Socialstyrelsen har följt upp medlingsverksamheten i Sverige och funnit att den inte fungerar som det var tänkt i alla kommuner. Därför bör en nationell samordning för medling inrättas som kan tydliggöra och följa upp

samverkansparternas uppdrag och ansvar. Regeringen bör återkomma med förslag som tillgodoser det vi nu har anfört.

18. Kommuners skyldighet att finansiera brottsofferstöd, punkt 26 (KD)

av Andreas Carlson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2685 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 9.

Ställningstagande

Kommunernas stöd till brottsoffren fungerar i dag olika bra i olika kommuner. Kommunerna har, enligt socialtjänstlagen, ett ansvar för att ge stöd åt brottsoffer och deras anhöriga, men i praktiken gör kommunerna olika tolkningar. Vissa kommuner låter socialtjänsten sköta stödet till brottsoffren, vilket är olyckligt eftersom de främst arbetar med gärningspersonerna. Många kommuner ger bidrag till brottsofferjourerna eller kvinnojourerna på orten. Vid svårare brott behövs kunskap om kris- och traumabearbetning samt rättsliga frågor och försäkringsfrågor. Jag anser att kommunerna bör vara skyldiga att finansiera ett professionellt brottsofferstöd skilt från socialtjänsten. Stödet kan ges av anställda i ideella föreningars regi eller av kommunen själv. Regeringen bör återkomma med förslag som tillgodoser det jag nu har anfört.

19. Underrättelse om möjligheterna till överprövning av beslut om att lägga ned en förundersökning, punkt 27 (SD, KD)

av Kent Ekeröth (SD), Adam Marttinen (SD) och Andreas Carlson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2685 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 13.

Ställningstagande

Beslut om att en förundersökning har lagts ned bör innehålla information om på vilka grunder beslutet har fattats och hur man kan begära att beslutet överprövas.

I dag underrättas brottsoffret när en förundersökningsledare (polis eller åklagare) fattat beslut om att en förundersökning lagts ned. Det finns en möjlighet att begära en omprövning eller överprövning av beslutet men det är ovanligt att det sker. Det finns i dag inte information om möjligheten till överprövning på det besked som brottsoffret får. Regeringen bör återkomma med förslag som tillgodoser det vi nu har anfört.

20. Ökad likvärdighet i stödet till brottsoffer, punkt 28 (M)

av Beatrice Ask (M), Anders Hansson (M), Ellen Juntti (M) och Tina Ghasemi (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:3072 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 9.

Ställningstagande

Brottsofferjourernas förutsättningar att hjälpa brottsutsatta är olika i olika delar av landet. Eftersom en stor del av arbetet utförs på ideell basis är de beroende av ekonomisk stöttning från kommunerna. Brottssofferjourernas förutsättningar att ge brottsoffer medmänskligt stöd, hjälp och råd varierar. Ett professionellt bemötande av alla brottsoffer är viktigt, oavsett var man bor. Vi vill därför verka för att likvärdigheten i stödet till brottsoffer över hela landet ska förbättras. Regeringen bör återkomma med förslag som tillgodoser det vi nu har anfört.

21. Nationell jourtelefon för brottsoffer, punkt 29 (M)

av Beatrice Ask (M), Anders Hansson (M), Ellen Juntti (M) och Tina Ghasemi (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:3072 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 10.

Ställningstagande

Den som drabbats av brott har ofta många frågor. Det kan vara svårt att veta vart man ska vända sig för att få hjälp och stöd. Ibland kan det ta tid att få ett målsägandebitråde och brottsoffret kan behöva rådgivning och svar på frågor innan ett målsägandebitråde kopplas in. På brottsofferjourer arbetar många ideellt och det kan vara svårt för dem att besvara frågor av juridisk karaktär. Det finns ett behov av ett samlingsnummer dit man kan ringa för att få hjälp med vart man ska vända sig för att få svar på sina frågor. I dag finns telefonlinjer tillgängliga under kontorstid. En jourlinje skulle kunna fungera som en nationell service dit brottsoffer kan ringa för att få en väg in till fortsatta myndighetskontakter och annan hjälp. Linjen bör vara öppen dygnet runt eftersom många behöver hjälp även på kvällar, nätter och helger.

Regeringen bör vidta åtgärder som medför att det vi nu anfört blir tillgodosett.

22. Målsägandestatus till barn som upplevt våld i nära relationer, punkt 30 (V)

av Linda Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:792 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 2.

Ställningstagande

Jag anser att det bör utredas om barn som upplevt våld mot en närstående ska ges ställning som målsägande i rättsprocessen.

Om barn som upplevt våld mot en närstående skulle ges målsägandestatus skulle det innebära att barnet ges ett starkare juridiskt skydd och möjlighet till formell upprättelse och olika stödåtgärder. Barnet skulle exempelvis ha möjlighet att polisanmäla brottet (i dag kan barn inte göra det eftersom brottet, våldet, inte anses ha riktats mot barnet), ha rätt till en särskild företrädare vid en förundersökning och rättegång, kunna göra skadeståndsanspråk samt förhöras i ett mål även om vårdnadshavaren motsätter sig detta. Barnets perspektiv och upplevelser av brottet skulle således beaktas i en annan utsträckning än vad som sker i dag, vilket skulle kunna leda till att barnet

upplever att det blir lyssnat på och öka förutsättningen för att barnet känner en upprättelse för vad det varit med om.

Frågan är dock inte helt enkel. Samtidigt som det skulle innebära en rad fördelar om dessa barn gavs målsägandestatus skulle det även innebära att de i rättsprocessen blir motpart till en förälder som kanske misshandlat en annan förälder eller ett syskon. Barn riskerar redan i dag att hamna i lojalitetskonflikter mellan sina föräldrar oavsett om det är frågan om en vårdnadstvist eller en brottmålsprocess.

Jag anser att fördelarna som det innebär att dessa barn ges målsägandestatus väger tyngre. Det bör därför utredas om barn som upplevt våld i nära relationer ska ges målsägandestatus. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

23. Fler stödcentrum för unga brottsoffer, punkt 32 (KD)

av Andreas Carlson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2685 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 11 och

bifaller delvis motion

2015/16:1421 av Helena Bouveng (M).

Ställningstagande

Kring millennieskiftet startades Sveriges första stödcentrum för unga brottsoffer. Därefter har liknande stödcentrum spridits över landet. Dessa stödcentrum drivs av olika kommuner och har frivilliga stödpersoner kopplade till sig. I Stockholms län är stödcentrumen placerade vid polisstationerna. Den unga brottsutsatta får en stödperson som är jurist och kan förklara hur rättsväsendet fungerar och varför exempelvis åklagare och domstolar agerar som de gör. Stödcentrum kan också erbjuda medling mellan brottsoffer och förövare. Föräldrar som får veta att deras barn drabbats av brott känner i grund och botten samma sak som det drabbade barnet: chock, förlorad trygghet, att vara kränkt, skuld känslor och oro inför framtiden. Därför får även föräldrar samtalsstöd av Stödcentrum för unga brottsoffer.

Det är angeläget att den verksamhet som stödcentrum för unga brottsoffer bedriver finns tillgänglig i hela landet. Regeringen bör vidta åtgärder som medför att det vi nu anfört blir tillgodosett.

24. Barn som upplevt våld i nära relationer , punkt 33 (L)

av Roger Haddad (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:1481 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 10.

Ställningstagande

Våld mellan föräldrar är en av de största riskfaktorerna för att barn ska misshandlas. Trots att man vet detta utreds alltför sällan barnens situation när en förälder gjort en anmälan om misshandel. Socialtjänstlagen pekar på socialtjänstlagens särskilda ansvar för att ge stöd och hjälp åt de kvinnor som är eller har varit utsatta för våld samt att man ska vara medveten om att barnen kan behöva stöd och hjälp. Jag anser att det behövs tydligare och skarpare direktiv. Det måste säkerställas att barn dels alltid kommer till tals, dels får rätt stöd i samband med anmälningar om våld i nära relationer. Därtill ska barn som upplever våld i nära relationer ses som och behandlas som brottsoffer. Regeringen bör återkomma med förslag som tillgodoser det vi nu har anfört.

25. Uppföljning av reformen om brottsskadeersättning till barn som bevittnat våld, punkt 34 (M)

av Beatrice Ask (M), Anders Hansson (M), Ellen Juntti (M) och Tina Ghasemi (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2336 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Den tidigare regeringen tillsatte 2010 en särskild utredare som gjorde en bred översyn av brottsskadelagen. Det resulterade i en ny brottsskadelag som tog sikte på att stärka brottsoffrens, och då särskilt barns, rätt till brottsskadeersättning. Utredaren föreslog flera olika åtgärder för att anpassa

och förbättra systemet så att fler barn som har rätt till ersättning fångas upp. Samtidigt konstaterade utredaren att det inte behövdes någon förändring av reglerna om hur brottsskadeersättning till barn som har bevittnat våld ska bestämmas. Huvudproblemet var framför allt att myndigheterna inte i tillräcklig utsträckning uppmärksammade att det finns barn på en brottsplats.

Utredaren kom fram till att det krävdes informationsinsatser för att förbättra myndigheternas arbete. Flera myndigheter vidtog åtgärder. Rikspolisstyrelsen uppdaterade sina blanketter, Åklagarmyndigheten genomförde utbildningsinsatser med positivt resultat och uppdaterade sin handbok. Brottsoffermyndigheten genomförde informations- och utbildningsinsatser. Socialstyrelsen utfärdade riktlinjer och förde en diskussion om hur man kan få fokus på frågan.

I propositionen En ny brottsskadelag 2013/14:94 konstateras att det sannolikt var så att de åtgärder som då vidtogs inom myndigheterna inte hunnit få genomslag. Myndigheterna hade inte fullt ut hittat formerna för att hantera brottsskadeersättningen. Slutsatsen blev att systemet med brottsskadeersättning till barn som bevittnat brott inte fungerade på önskvärt sätt. Det finns nu anledning att följa upp detta och säkerställa att rätt åtgärder vidtas när barn bevittnar våld. Till exempel är det oerhört viktigt att det i såväl polisrapporter som förundersökningar klart framgår om det finns barn som bevittnat våld. Regeringen bör återkomma med förslag som tillgodoser det vi nu har anfört.

26. Sammanhållen tidsfrist för hela rättsprocessen när barn utsatts för brott, punkt 35 (M)

av Beatrice Ask (M), Anders Hansson (M), Ellen Juntti (M) och Tina Ghasemi (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 35 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2336 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 5.

Ställningstagande

Enligt en rapport från Rädda Barnen 2015 råder brister och stora skillnader runt om i landet när det gäller utredningstiden för våldsbrott mot barn. När polisen får in en anmälan om att ett barn blivit utsatt för brott av viss dignitet (exempelvis misshandel, rån eller sexuella övergrepp) ska utredningen – enligt en bestämmelse i förundersökningskungörelsen – ske snabbt. Det får ta högst 90 dagar från att det finns en skälig misstänkt, tills åklagaren väcker åtal.

Tidsfristen får överskridas endast om det är motiverat med hänsyn till utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter. Det har skett en positiv utveckling och handläggningstiden blir allt kortare, men i drygt en tredjedel av fallen lyckas inte åklagarkamrarna hålla de lagstadgade 90 dagarna.

Det främsta skälet som polis- och åklagarmyndigheten anger till att tidsfrister inte hålls är resursbrist. Utgångspunkten måste vara att brott mot barn ska utredas så skyndsamt som möjligt. För barnärenden finns det dock inget lagstadgat skyndsamhetskrav för handläggningen i domstol eller tidsfrist för huvudförhandling. Den nationella samordnaren mot våld i nära relationer menar att detta är en brist.

Sommaren 2013 redovisades utredningen Skyndsamhetskrav och tidsfrister i ärenden med unga misstänkta och unga målsägande. I den föreslås att tidsfristen för förundersökningen och beslut i åtalsfrågan får vara tio veckor från den tidpunkt då någon bedömts vara skäligen misstänkt för brottet. Enligt förslaget ska huvudförhandling i tingsrätten hållas inom fyra veckor från det att åtalet väckts och i hovrätten åtta veckor från utgången av tiden för anslutningsöverklagandet. Vi menar att en sammanhållen tidsfrist för hela rättsprocessen bör införas när barn utsatts för brott. Regeringen bör tillgodose det vi nu har anfört.

27. Tidigare hjälp och vård till unga offer för sexualbrott, punkt 36 (C)

av Johan Hedin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2403 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 11.

Ställningstagande

I statistiken över anmälda sexualbrott mot barn har flera kategorier ökat sedan mitten av 1990-talet. Särskilt stor är ökningen av de anmälda våldtäktsbrotten där siffran har gått upp från 2 416 till 2 994 mellan år 2008 och 2011. Detta är oroande och regeringen bör agera för att se till att barn ska få vård i ett tidigare skede efter brottet. Regeringen bör vidta åtgärder som medför att det vi nu anfört blir tillgodosett.

28. Barnahus, punkt 37 (KD)

av Andreas Carlson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 37 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 71.

Ställningstagande

Barn som utsatts för våld eller sexuella övergrepp av någon närstående är i ett oerhört underläge. Samhället måste bli bättre på att lyssna på signaler från barn som far illa och vara beredda att agera. Samarbetet mellan rättsväsendet, sjukvården och socialtjänsten måste fungera så att det utsatta barnet inte hamnar mellan stolarna. Därför är barnahus något som ska finnas tillgängliga över hela landet.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som medför att det jag nu anfört blir tillgodosett.

29. Synliggör barn i rättsprocessen, punkt 38 (KD)

av Andreas Carlson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 38 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 73.

Ställningstagande

Även när barnet inte är den som direkt har utsatts för brottet kan det i allra högsta grad vara ett offer. Särskilt när det gäller våld i hemmet. Uppgifter om barnets namn och personnummer och var barnet befunnit sig under misshandeln redogörs inte alltid för i dag, vilket gör det svårt att hjälpa barnet. Barnet betraktas därmed inte som en egen person med egna rättigheter i målet. Barn som bevittnat våld i hemmet måste därför synliggöras i rättsprocessen på ett bättre sätt. Regeringen bör återkomma med förslag som tillgodoser det jag nu har anfört.

30. Rimliga skadeståndsnivåer, punkt 41 (SD, KD)

av Kent Ekeröth (SD), Adam Marttinen (SD) och Andreas Carlson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 41 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2685 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 2.

Ställningstagande

De skadestånd som tilldöms i Sverige är låga både i ett internationellt perspektiv och i förhållande till vad allmänheten anser vara en rimlig nivå. Skadestånden för kränkning i samband med brott står inte i rimlig proportion till de belopp som utdöms i samband med andra typer av kränkningar. När en person nekas inträde på en krog utifrån någon av diskrimineringsgrunderna, eller när en person är misstänkt för brott och frihetsberövas, uppgår skadestånden till betydligt större summor än vad som betalas ut till ett våldsbrottsoffer. Storleken på utdömda skadestånd bör vara rimliga.

Särskilda yttranden

1. En brottsofferportal för offer för bedrägeri och identitetskapning, punkt 22 (V)

Linda Snecker (V) anför:

Jag anser att det som påpekas i de aktuella motionsyrkandena om behovet av information till dem som drabbats av bedrägerier eller identitetskapningar är riktigt. Även en snabb och smidig hantering för att kunna spärra kreditkort och identitetsuppgifter för den drabbade är viktigt. Vidare är det också viktigt att kreditupplysningsföretag och olika näringsidkare tar sitt samhällsansvar. Emellertid menar jag att detta behov bör tillgodoses genom att man kompletterar Brottsoffermyndighetens uppdrag med den information och åtgärder som behövs. Jag vill dock inte reservera mig mot utskottets beslut.

2. Rimliga skadeståndsnivåer, punkt 41 (SD)

Kent Ekeröth (SD) och Adam Marttinen (SD) anför:

Anledningen till att vi stödjer motion 2015/16:2685 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 2 om rimliga skadeståndsnivåer är att den ligger i linje med det vi begärt i vår motion 2015/16:2793 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 2 om att regeringen bör återkomma med ett förslag om höjda skadeståndsnivåer för allvarligt kränkande brott, såsom grova vålds- och sexualbrott, som bereds förenklat. Vi vill i detta sammanhang även påpeka att vi också vidhåller de synpunkter som vi framfört om att regeringen bör återkomma med en statlig skadeståndsgaranti till brottsoffer (bl.a. i motion 2015/16:2793 (SD) yrkande 1).

3. Motioner som bereds förenklat, punkt 42 (SD)

Kent Ekeröth (SD) och Adam Marttinen (SD) anför:

Utskottet har genom förenklad beredning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. Då det gäller motionsförslagen hänvisar vi till tidigare ställningstaganden av företrädare för Sverigedemokraterna i motsvarande frågor i betänkande 2014/15:JuU18. Vi vidhåller de synpunkter som har framförts i de sammanhangen men avstår från att i förekommande fall på nytt ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

4. Motioner som bereds förenklat, punkt 42 (C)

Johan Hedin (C) anför:

Utskottet har genom förenklad beredning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. Då det gäller motionsförslagen hänvisar vi till tidigare ställningstaganden av företrädare för Centerpartiet i motsvarande frågor i

betänkande 2014/15:JuU18. Vi vidhåller de synpunkter som har framförts i de sammanhangen men avstår från att i förekommande fall på nytt ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2015/16

2015/16:578 av Åsa Westlund (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det är angeläget att finna mer långsiktiga förutsättningar för brottsofferjourenas viktiga verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:658 av Anna Wallentheim m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att få ett tydligt hbtq-perspektiv i kommande handlingsplan mot hatbrott och rasism och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:792 av Torbjörn Björlund m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att giltighetstiden bör förlängas så att kontaktförbud avseende gemensam bostad får meddelas för upp till tre månader och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör utredas om barn som upplevt våld i nära relationer ska ges målsägandestatus och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur efterlevnaden av 13 a § förundersökningskungörelsen (1947:948) kan förbättras och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behöver göras en översyn av hur finansieringen av brottsofferstöds- och vittnesstödsverksamheten ser ut och att det bör tas fram förslag på åtgärder för att säkra en stabil finansiering för dessa verksamheter i framtiden, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:819 av Hillevi Larsson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om brottsskadeersättningen och solidariskt betalningsansvar och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:959 av Maj Karlsson m.fl. (V):

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram en handlingsplan mot våldtäkt och sexuellt våld

med kartläggning av vilka områden som behöver förbättras och förslag på konkreta åtgärder och tillkännager detta för regeringen.

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Rikspolisstyrelsen i uppdrag att utveckla ett nytt kodningssystem för brott där kvinnor över 15 år misshandlats och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:987 av Amineh Kakabaveh m.fl. (V):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av fakta kring hur morderna på s.k. balkongflickor har hanterats av polis och rättsväsende under de gångna åren och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1014 av Carina Ohlsson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att skapa ett nationellt centrum för barnfrid och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1101 av Said Abdu (FP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten ska säkra brottsoffers rätt till statlig ersättning och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1152 av Annicka Engblom m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kvinnor som utsätts för våld i nära relationer bör kunna få stöd via relationsvåldscentrum oavsett var i landet de bor och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjligheten till särskilt kontaktförbud används av rättsväsendet i större utsträckning än i dag och att förutsättningar att skydda personer som hotas av våld i hemmet genom ytterligare elektronisk övervakning bör utredas och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1214 av Said Abdu (FP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka användandet av elektronisk fotboja vid kontaktförbud och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1421 av Helena Bouveng (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fler stödcentrum för unga brottsoffer och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1481 av Jan Björklund m.fl. (FP):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barn som upplevt våld i nära relationer bör ses och behandlas som brottsoffer och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1488 av Andreas Norlén och Finn Bengtsson (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av straff- och skadeståndsrätten för att stärka ingripares och vittens ställning och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1994 av Désirée Pethrus m.fl. (KD):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisen bör ges ökade resurser för att arbeta förebyggande mot våld mot kvinnor och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2017 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla jobbsökande till samtliga yrken inom vilka man kontinuerligt arbetar med barn obligatoriskt ska registerkontrolleras för tidigare sexualbrottsbelastningar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samtliga arbetssökande som har dömts för sexualbrott mot barn eller för allvarliga sexualbrott mot vuxna alltid ska nekas anställning i yrken inom vilka man kontinuerligt handskas med barn, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2334 av Beatrice Ask m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta arbetet för att våld i nära relationer ska anmälas och för att fler ska stå fast vid sin polisanmälan och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt bereda förslagen som den nationella samordnaren mot våld i nära relationer presenterat och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2336 av Beatrice Ask m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att följa upp reformen om brottsskadeersättning till barn som bevittnat våld och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en sammanhållen tidsfrist för hela rättsprocessen när barn utsatts för brott och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2403 av Johan Hedin m.fl. (C):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att driva preventionsarbetet mot sexualbrott framåt inom EU, på riks- och landstingsnivå samt kommunal nivå och att lägga särskilt fokus på att skydda våra barn, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barn och unga som utsatts för sexualbrott ska få hjälp och adekvat vård i ett tidigare skede efter brottet och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att brottsoffer som tilldömts skadestånd för brott som begåtts mot dem, och där gärningsmannen har dömts till fängelse, inte själva ska behöva kräva skadeståndet från gärningsmannen utan att staten tar det ansvaret och sedan kräver in skadeståndet från den dömda gärningsmannen, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2431 av Annika Qarlsson m.fl. (C):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att polisen alltid utreder behov av besöksförbud och andra personskyddsåtgärder vid anmälan om våld i nära relationer och att elektronisk fotboja ska kunna användas vid fler fall av kontaktförbud, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rutinerna vid risk- och hotanalyser som görs hos polisen vid anmälan om våld i nära relationer, följt av handlingsplaner och stöd, ska ses över och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2511 av Roland Utbult (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda utbetalningarna av skadestånd till brottsoffer och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD):

71. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barnahus ska finnas tillgängliga över hela landet och tillkännager detta för regeringen.
73. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att synliggöra barn i rättsprocessen samt synliggöra barn som bevittnat våld i hemmet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2645 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, FP, KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ytterligare åtgärder för att förhindra att unga blir gifta mot sin vilja och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2649 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, FP, KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en brottsofferportal för dem som drabbats av bedrägerier och identitetskapningar och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2685 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att ta brott av unga, mot unga, på allvar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rimliga skadeståndsnivåer och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om automatisk utbetalning av skadestånd och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka avgiften till Brottsofferfonden och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att medling ska erbjudas oberoende av gärningsmannens ålder och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en nationell samordnare för medling och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kommuners skyldighet att finansiera brottsofferstöd och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stödcentrum för unga brottsoffer och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om information om möjligheter till överprövning av nedläggningsbeslut och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2686 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en brottsförebyggande strategi och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2791 av Roger Haddad m.fl. (FP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökad användning av elektronisk fotboja och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökat område för kontaktförbud och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2793 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag om en statlig skadeståndsgaranti för brottsoffer och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag om höjda skadeståndsnivåer för allvarligt kränkande brott, såsom grova vålds- och sexualbrott, och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2813 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ändring i lagstiftningen med syfte att förenkla utfärdandet av kontaktförbud för utsatta kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om höjda skadestånd för kvinnovåldsbrott och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en statlig skadeståndsgaranti och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kommunernas ansvar att upprätthålla handlingsplaner och åtgärdsprogram för arbete mot hedersförtryck och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om länsstyrelsens insatser för att motverka hedersrelaterat våld och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2907 av Paula Bieler och Julia Kronlid (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge ofödda barn som mot moderns vilja utsätts för våld status som brottsoffer och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3072 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka likvärdigheten i stödet till brottsoffer över hela landet och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att upprätta en nationell jourtelefonlinje för brottsoffer och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om initiativ till en brottsofferportal för dem som drabbats av identitetsstöld och bedrägerier på internet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3095 av Paula Bieler m.fl. (SD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur ofödda barn från vecka 22 ska ges juridiskt skydd och att den som begår våld som drabbar barnet ska kunna ställas inför rätta för detta på samma sätt som om barnet redan vore fött, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3099 av Carina Herrstedt m.fl. (SD):

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkta skyddsmöjligheter för personer som lever under en ständig hotbild till följd av hedersförtryck och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
42. Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.		
2015/16:1101	Said Abdu (FP)	
2015/16:1488	Andreas Norlén och Finn Bengtsson (båda M)	1
2015/16:2017	Richard Jomshof m.fl. (SD)	1 och 2
2015/16:2403	Johan Hedin m.fl. (C)	12
2015/16:2431	Annika Qarlsson m.fl. (C)	21
2015/16:2511	Roland Utbult (KD)	
2015/16:2685	Andreas Carlson m.fl. (KD)	3
2015/16:2793	Richard Jomshof m.fl. (SD)	1 och 2
2015/16:2813	Richard Jomshof m.fl. (SD)	12, 13, 16 och 17
2015/16:2907	Paula Bieler och Julia Kronlid (båda SD)	
2015/16:3095	Paula Bieler m.fl. (SD)	7